

2020. TAVASZ

OPERA

TÜZMADARAK
VENEKEI MARIANNA

**BALGA
GABRIELLA**

*„Meg kell tudni választani
a szerepeket”*

KERESZTFESZT
A KERESZTÉNY ÉVAD
ESSZENCIÁJA

**ISTVÁN,
A KIRÁLY**
SZINETÁR MIKLÓS
SZÖRÉNYI LEVENTE

EPRES PANNI
OPERARAJONGÓ

BMW
Art&Culture

BAYERISCHE MOTOREN WERKE

BMW X6

FŐSZEREPBEN

BMW X6 átlagfogyasztás: 7,5-13,0 l/100 km; CO₂-kibocsátás: 196-294 g/km.

BEKÖSZÖNTŐ

Tisztelt Zeneszerető Közönség!

Nagy öröm a Francia Nagykövetség és a Francia Intézet számára, hogy jelen lehet a Magyar Állami Operaház következő, francia évadában. Lenyűgöz az évadterv, ami olyan nagyhatású francia zeneszerzők műveit helyezi előtérbe, mint Saint-Saëns, Poulenc vagy Offenbach, ráadásul olyan művészek közreműködésével, mint Sophie Koch, Patricia Petibon vagy Frédéric Chaslin.

A francia opera az egyik legfontosabb operai hagyományt képviseli Európában, amely XIV. Lajos udvarában vette kezdetét Jean-Baptiste Lully *Cadmus* és *Hermione* című művével. Darabjai azóta is igen nagy változatosságot mutatnak: a műfajok a vígoperán és a francia nagyoperán át, a lírai tragédiától az operettig ívelnek.

Olyan zeneszerzők építették fel a zenei kultúra francia bástyáját, mint Jean-Philippe Rameau, Georges Bizet (akinek *Carmen*je a világ egyik legtöbbet játszott operája) vagy Claude Debussy. A közelmúltból Olivier Messiaen emelném ki, de számos olyan művészt is meg kell említenem, akik szerte Európából érkeztek, és nagy hatást gyakoroltak a francia hagyományra: ilyen volt Lully, Gluck és persze Verdi.

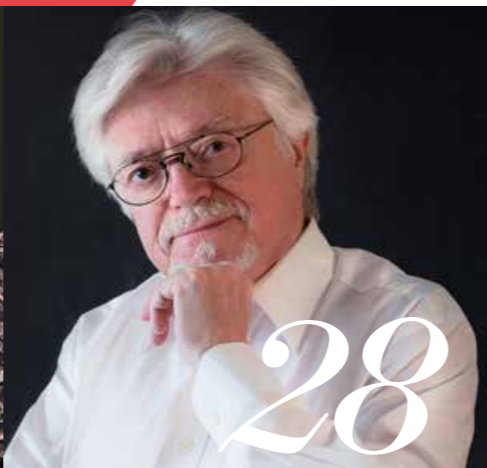
Tudjuk, hogy a 19. században Berlioz és Liszt kölcsönös csodálaton alapuló, szoros barátságot kötött. A magyar zeneszerzőben igazi rajongás alakult ki Franciaország iránt, ahol ünnepelték őt. Ezzel párhuzamosan pedig a francia komponista bámulatos sikert aratott Pesten, miközben elképesztő tehetségének párizsi elismerése késlekedett.

Berlioz és Liszt, ez a két, Franciaországban és Magyarországon is elismert művész turnéi alkalmával megrajzolta Európa zenei térképét, melyen kiemelt helyet jelölt ki Budapestnek és Párizsnak. Az ő barátságuk a legjobb példa arra a tiszteletteljes és inspiráló francia-magyar kapcsolatra, ami most a Magyar Állami Operaház francia évadában újra kifejeződésre jut.

Üdvözlettel:

Pascale Andréani
Franciaország magyarországi nagykövete

OPERA

ERKEL

EIFFEL

BALETT

BALETTINTÉZET

ZENEKAR

KÓRUS

GYERMEKKAR

- 3 **Tisztelt Zeneszerető Közönség!**
Pascale Andréani beköszöntője
- 6 **Vörös és fekete**
Balga Gabriella-interjú
- 10 **Létkérdés az opera**
Beszélgetés Almási-Tóth Andrással
- 12 **Nem hit kérdése**
KeresztFeszt
- 16 **Verdi brutális**
Frank Hilbrich nyilatkozott
- 18 **Szagrális és profán teatralitás**
Ókovács Szilvesztert kérdeztük
- 20 **Vallásosságról az öröm nyelvén**
Kreol, Kreál
- 24 **Minden nő madár**
Venekei Marianna-interjú
- 26 **Utánpótlás-nevelés nemcsak középiskolás fokon**
Szöktetés a szerájából
- 28 **István király új arca**
Interjú Szinetár Miklóssal és Szörényi Leventével
- 30 **Tavaly megtörtént a csoda**
Majoros Balázs nyilatkozott
- 32 **A múzsa csókja**
Évadkampány 2020/21
- 38 **Lisztesdoboztól a pódiumig**
Interjú Benyus Jánossal
- 42 **Gyere velem operába!**
Csabai Máté és Kondor Kata zenekritikusokat kérdeztük

- 46 **Tudni illik – Kiegészítők az Operában**
Divat: Schiffer Miklós
- 48 **Véletlenek játéka**
Préda László-interjú
- 52 **Régi-új utakon**
Maciej Galant nyilatkozott
- 58 **Titáni szépség**
Operaházak: Kuvaitváros
- 62 **Könyvlopás az Operaházban**
Archív
- 64 **Haszontalan receptek böjt idejére**
Gasztronómia
- 66 **Eljött végre**
Messias
- 68 **„Számomra fontos a csend”**
Operarajongó: Epres Panni

OPERA A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:
KIADVÁNYKONCEPCIÓ:
SZERKESZTŐ:
KÉPSZERKESZTŐ:
ARCULAT:
KORREKTOR:

Ókovács Szilveszter főigazgató
Heimberger Zolt
Filip Viktória
Iványi Jozefa
Mátai és Végh Kreatív Műhely
Hajdú Lívia

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:
NYOMDA:
CÍMLAPFOTÓ:
HIRDETÉSFELVÉTEL:
Megjelenik 20 000 példányban.
ISSN 1789-4093

Mátai és Végh Kreatív Műhely
Keskeny és Társai 2001 Kft.
Emmer László
marketing@opera.hu
Ingyenes kiadvány.

SZERZŐK: Braun Anna | Filip Viktória | Jászay Tamás | Jávorszky György | Karczag Márton | László Ferenc | Ménes Márta | Molnár Kinga | Mona Dániel | Pallós Tamás | Papp Tímea | Szabó Z. Levente | Ur Máté | Várhegyi András | Verasztó Annamária

FOTÓ: Abdallah Deniwar - Arabesque International | Berecz Valter | Csibi Szilvia | Csillag Pál | Emmer László | Éder Vera | Fabinyi Annamária | Farkas Péter | Fortepan | Gács Tamás | Gál Béla | Kotnyek Antal | Kummer János | Mészáros Máttyás | Nagy Attila | Rákossy Péter | Pejkó Gergő | Szendrényi Éva | Szörényi Réka | Volker Thiele | Wolf Silveri

Vörös és fekete

Szerző: Pallós Tamás

Nem volt kérdés, hogy az addigi, „figyelmeztető” sikerek hamarosan *igazi áttörést hoznak*. Valahogy mindenki érezte, látta, hallotta és tanúsította, hogy Balga Gabriellának különösen jól sikerült az előző, dús évada – amelynek végén kamaraénekesi címmel is kitüntették. Indokként, példaként elég csak az Olasz nő Algírban életvidám Isabelláját és az Edgar zaklatott Tigranáját kiemelni.

Fotó: Emmer László

Traviata - Kiss András, Fülep Máté | Fotó: Berecz Valter

Mondhatjuk, hogy eddig minden úgy alakult, ahogy az a nagykönyvben meg van írva?

Már korán kiderült, hogy tehetségem van az énekléshez. Mindig kiváló tanáraim voltak, akik ugyancsak biztattak, hogy az operanékesi pályát válasszam. Nagyon megszerettem a zene csodás világát, mindazt, amit a muzsika nyújthat. Egy énekes, egy művész egész életében fejlődik: hangilag, lelkileg, emberileg; és ezzel az alakulással-formálódással párhuzamosan kell tudni megválasztani a helyes szerepeket. Esetemben ezek adottak voltak, és olyan feladatokat ajánlottak, amelyek illettek hozzám. A zeneakadémista koromtól kapott felkérések bátorítólag hatottak rám a pályakezdésnél. Első két operaházi szerepem – 2012-ben, még akadémistaként – Hunyadi Mátyás és Cherubino volt. A következő évben pedig az egyik kedvencemet, Rosinát is énekelhettem. Fontos állomás volt számomra

a Norma Adalgisája is. Kivételes összhangban, szeretetben dolgoztunk a kollégákkal. Szerencsés vagyok, mert jókor jöttek és egymásra épültek az eddigi munkáim.

Szereti, ha önmagát adhatja, vagy szívesen kilép a személyisége komfortzónájából?

A hangi adottságon, a technikai alapon és a felkészültségen túl számomra az is nagyon fontos, hogyan tudok megformálni egy karaktert. Szeretek elemezni. Beszélgetni, gondolkodni egy-egy figuráról: mi lehetett a múltja, a sorsa, mit miért tesz? Ha olyan rendezővel dolgozhatok, akinek ez szintén fontos, akkor megszülethet egy olyan operai alak, amelyre épp szükség van. Ha kidolgozom a figurát és őszintén meg tudom élni az egyes helyzeteket, folyamatokat, akkor az alakításom a közönség számára is hiteles lesz. Akkor is, ha mondjuk Cherubinóról van szó. Nyilván soha nem fognak fiúnak nézni. De ha abban a pillanatban át tudom ezt élni, úgy tudok gondolkodni, mint egy kamasz, a közönség arra az időre talán elhiszi, hogy az vagyok.

A hétköznapi életben is vidám természetű?

Általában igen. Ha netán kicsit szomorkásabb a hangulatom, rögtön azt gondolják körülöttem, hogy most biztosan nagy a baj. Próbálok mindent pozitívan felfogni, mindenből a legjobbat és a legtöbbet kihozni. Szeptemberben volt az esküvőm. A férjem, Kutrik Bence zeneszerző, akivel kölcsönösen számíthatunk egymásra és a másik konstruktív kritikájára.

Azt gondolhattuk, hogy jó koloratúr képességekkel megáldott, könnyű lírai mezzójából alapvetően a tiszta belcanto és a derű közvetítése fakad. Erre meglepetésként jött Tigrana...

Jó belebújni mindenféle figurába, kipróbálni magamat különböző élethelyzetekben.

○ A sevillai borbély - Haja Zsolt | Fotó: Csibi Szilvia

○ Così fan tutte | Fotó: Nagy Attila

Érdekel az, hogy valaki más legyek. Mindegy, hogy komikus vagy drámai szerepről van szó. Egyik sem nehezebb vagy könnyebb: kihívások. A konzervatóriumban például sokkal egyszerűbb volt szomorú dalokat énekelnem, mint elengedni magam, és megmutatni a vidám oldalamat. Lehet, hogy ez életkori sajátosság, mert gyerekeket tanítva is azt tapasztaltam, hogy szenvedni jobban szeretünk. Nagyon foglalkoztatnak a szenvedélyes szerepek, a drámai darabok. Ha ezek a karakterek kimaradnának az életemből, nem lenne teljes a repertoárom. Egy magamfajta mezzo abban a szerencsés helyzetben van, hogy egy nagy, színes ívet járhat be. Alakíthat fiút, cselédlányt, cserfes kisasszonyt, náiv szüzet, vérbő nőt, később anyát, dadát, boszorkányt...

Az Olasz nő Algírban Isabellájának víz-választó jellege egyértelmű. Hirtelen mély víz volt?

Valóban sokat jelentett számomra, de nem éltem meg mély víznek, inkább arra koncentráltam, hogy a lehető legjobban teljesítsek. A legtöbb izgalmat az okozta, hogy életem első Olasz nő előadásába a másik Isabella betegsége miatt be kellett ugranom. Két hetem volt a színpadi felkészülésre. Nagyon szerencsés vagyok, mert odaadó kollégák, rendezőasszisztensek segítettek. Külön köszönettel tartozom mindenért drága énektanáromnak, Pászthy Júliának és Hidegkuti Pálmának, aki betanította nekem a mű zenei részeit. A rendezői instrukciók adottak: a mozdulatok, hogy mikor hova megyek vagy ülök le... - de a figurát, a „hogyan” már ma-

gamból adtam. Talán az volt a legnehezebb, hogy a koloratúras virgoncságok ellenére megmaradjak egy olyan nőnek, vezeregyéniségnek, akit tömegek követnek. Játékos, mégis komoly, erős és egyben gyengéd, okos és megfontolt.

Puccini Edgarja az Eiffel Műhelyházban az elmúlt szezon talán legizgalmasabb premijé volt. Mit szolt ehhez az újabb távlatokat nyitó, a szélsőséges vadromantikát és a verizmust ötvöző kihíváshoz?

Nagyon szerettem Tigrana lenni, vágytam rá, hogy a színpadon is megmutathassam ezt a mívtomat. A rendezői próbák kezdete előtt még másképp gondolkoztam erről a szólamról. A próbafolyamatok alatt kiderült, hogy Tulassay Ádám átértelmezte a darabot, amelyben eredetileg Tigrana az, aki pénzért - konkrét esetben drága nyakékekért cserébe - elárulja Edgart. Viszont a csábítóból, árulóbból itt egy összetört lelkű, megalázott, erőszaknak kitett nő lett, akit végül szerelme, Edgar kiszolgáltat a nép haragjának. Ádámnak sikerült Tigrana szerepét kiemeltebbé, színesebbé és egyben hús-vér nővé varázsolnia, akivel véleményem szerint a közönség is jobban tud azonosulni. Aprólékosan kidolgoztuk a mű minden mozzanatát és így kétségkívül egy sikeres darab született. Boldog vagyok, amikor olyanokkal dolgozhatok, akikre szakmailag és emberileg is felnézek, akiktől tanulhatok. Fontosnak tartom, hogy folyamatosan képezzem magam. Szeretem a koncentrált, kemény munkát, és a zene varázslatos, magával ragadó világát. ○

○ Fotó: Emmer László

Létkérdés az opera

Szerző: Ur Máté

A Keresztény Évadba illeszkedő, ugyanakkor azon jóval túlmutató kortárs amerikai darab Jake Heggie *Ments meg, Uram!* (*Dead Man Walking*) című alkotása. A színpadra állítás koncepciójáról Almási-Tóth András rendezőt kérdeztük.

Bár a kuriózumdarabok szinte megsokkottá váltak az Opera repertoárján, a kortárs talán még mindig nem találta meg igazi helyét. Tévedek?

Az Eiffel Műhelyház megnyitásával óriási lépést teszünk afelé, hogy a budapesti Operaházban is rendszeresek legyenek a kortárs előadások. A játszóhely éppen arra a kísérletezésre alkalmas a legjobban, amit egy olyan nagyságú teremmel, mint amilyen az Erkel Színházban van, nem lehetne megtenni. A kortárs előadások sajátja ugyanis az, hogy az alkotókban és a nézőkben is sok kérdés merül fel. Ez egy nagyszerű oda-viszsa játék.

Heggie első operája Helen Prejean nővér valós eseményeket feldolgozó, világhírű könyve alapján készült, amelynek középpontjában a halálbüntetés problematikája áll. Mennyire beszélhetünk globális, vagy inkább sajátosan amerikai történetről?

Igaz, hogy az opera megtörtént esetet dolgoz fel, de mint minden remekmű, olyan értékeket képvisel, és olyan kérdéseket vet fel, amelyek részben függetlenek a kortól és a konkrét szituációtól. Itt egy gyilkosságról, majd az ebből következő halálos ítéletről van szó, amely aztán átfordul, pontosabban kinyílik, és az élet, mint olyan kerül a mérlegre. Az alapkérdés pedig az,

A látványvilágról

A rendezői koncepcióhoz és a valós történethez alkalmazkodva egy minimalista, ennél fogva szabadon alakítható színpadkép elevenedik meg. A látvány atmoszférájának létrehozása során az alkotók nagyban támaszkodtak a David Adam Moore által valós helyszínen készített képekre. A színészek a 3D-s technológiának köszönhetően kerülnek virtuálisan létrehozott környezetbe, ahol a színpadkép dinamikus változásait az egymásba kapcsolódó vetített anyagok és a gyorsan átrendezhetőnek tervezett díszletelemek teszik lehetővé. A közönség a megfigyelő szerepe helyett a történet aktív részesevé válik, közelebb kerülve ezzel a börtön nyomasztó hangulatához, valamint ahhoz a lelkiállapothoz, amit egy kivégzésre váró elítélt, és az ő lelkéért küzdő nővér él át. (A Bent Pen Music egyetértésével. Kizárólagos képviselő: Bill Holab Music. Az opera eredetileg a San Franciscó-i Opera megrendelésére készült – a szerk.)

is mai módon boncolgatja a kereszténység dilemmáit, túllépve a felekezeti és az egyházi kötöttségeken. A fókusz azon van, hogy miként tud viszonyulni a kereszténység az értékes emberi létezéshez, mint alapvetéshez.

Milyen eszközei vannak arra, hogy mindez megjelenjen a színpadon?

Egy filmes, videós világra támaszkodó, a valóságon túlmutató minimalista előadást képzeltem el, amely kötődik az amerikai hétközna-

gyhoz, és amelyben kevés kellékkel, de annál több mozgással a fizikai színház alapelveinek és a médiaalkotók munkáinak köszönhetően teremődik meg az atmoszféra. A szövegből egykor Oscar-díjas film készült, amely adaptációs formát máshogy ugyan, de szerettem volna beépíteni. Éppen ezért kértem meg fiatal médiaművész hallgatókat, hogy készítsék el a látványtervet, hiszen ők még frissen, kötöttségek nélkül gondolkodnak.

Hogyan került a szerző az Opera és az ön látóterébe?

Amikor művészeti igazgató lettem, a *Keresztény Évad* koncepciója már részben készen volt, de úgy gondoltam, hogy ebbe a tematikába tökéletesen beleillik a Helen Prejean nővér visszaemlékezéseiből készült darab. A mű nagyon

is mai módon boncolgatja a kereszténység dilemmáit, túllépve a felekezeti és az egyházi kötöttségeken. A fókusz azon van, hogy miként tud viszonyulni a kereszténység az értékes emberi létezéshez, mint alapvetéshez.

Az előadásokat Thomas Kornél mellett Vajda Gergely vezényli majd, aki maga is írt „amerikai operát”, közös munkáik pedig hosszú évekre tekintenek vissza. Hogyan dolgoznak?

A kapcsolatunk valóban nagyon régi, szinte a pályánk eleje óta együttműködünk. Írtam már számára szöveggönyvet, sőt, az említett *Georgia Bottoms* című opust is én vittem színre Magyarországon. Nem volt tehát kérdés, hogy ő legyen a karmester, arról nem is beszélve, hogy Gergő olyan valaki, akinek első kézből vannak tapasztalatai a kortárs amerikai létezésről. Ahogy pedig mi dolgozunk, annál természetesebb alkotói erőt és egyértelműbb összhangot nehezen tudok elképzelni. ◊

○ Stiffelio, 2017 - Heiter Melinda, Hector Lopez Mendosa, Bakonyi Anikó, Christian Badea, Fokanov Anatolij, Boncsér Gergely, Cser Krisztián, Szerekován János | Fotó: Csibi Szilvia

Nem hit kérdése

Szerző: László Ferenc

Pápa, briganti és „egyházügyi főtanácsos” műve, példázat és fantasztikum, történelem és mítosz: ezt mind-mind elének hozza majd az évad választott tematikáját sűrítetten reprezentáló *KeresztFeszt* húsz napja.

Az opera világi műfaj, méghozzá a kezdetektől fogva az, s mi tagadás, egy operaházat vajmi nehéz is lenne templomnak vélni: akár a nézőtérrel ismernék is az intézmény működését, akár a művészbejáró felől. Ám a vallásos hit, no meg az intézményesült egyház ettől még csakúgy e tájék fontos és jó szerint örök témája marad, mint a szerelem vagy a hatalom. Ráadásul az operatörténet évszázadokon át meghatározó, sőt igen sokáig kizárólagos közege a keresztény Európa kultúrája volt, így hát majd' mindenütt rálehetünk ennek nyomaira, legyen szó bár operaszüzsékről, keletkezéstörténeti érdekességekről, mélyértelmű szimbólumokról vagy éppen szófordulatokról (engedélyezettokról és tiltottokról egyaránt).

Az elmondottakat a 2019/20-as évad tematikájának valósággal kristályosodási pontjagyanánt tekinthető *KeresztFeszt* rendezvénytársaság is könnyen igazolhatja. Hiszen vegyük csak Giuseppe Verdit és az ő két, fesztiválműsoron szereplő operáját, a *Don Carlost* és a *Stiffeliót*! Verdiről és az ő vallásos hitének feszélyező talányáról második felesége, Giuseppina így nyilatkozott: „nem mondanám, hogy istentagadó, de az biztos, hogy ne valami nagy hívő legyen, és mindezt olyan nyugodt megátalkodottsággal teszi, hogy az embernek kedve támadna, hogy megüsse.” Csakhogy a neje által mindezekért keresetlenül brigantinak nevezett Maestróról hűséges és kongeniális munkatársa, Arrigo Boito mégis teljes okkal állapította meg: „Eszmei, erkölcsi és társadalmi értelemben nagy keresztény volt.” S ami ennél is sokkalta fontosabb és egyszersmind perdöntőbb bizonyíték: műveiben a vallásos hitnek, a keresztény tanításnak, valamint az egyház áldásos és áldatlan szerepvállalásának szinte megszámlálhatatlan alkalommal a nyomára bukkanhatunk. Legyen szó akár a május 16-án a budapesti repertoárra visszatérő Don Carlos Főinkvizitoráról és Égi hangjáról, akár a május 30-án újra koncertszerűen megszólaló Stiffelióról, amelyek utolsó mondatai azal együtt is félreismerhetetlenül a Szentírás szellemét idézik, hogy a korabeli, profanizálást

gyanító cenzúra megtiltotta a *Biblia* operaszínpadi emlegetését.

Hasonlóan dialektikus módon, ámde ugyancsak méltán kerültek fel a programra Richard Strauss operái, a *Salome* (május 23.) és *Az árnyék nélküli asszony* (május 27., 31., június 2., 6.), ahogyan *A Mester és Margarita* Gyöngyösi Levente-féle opera-musical-változata is (május 26., 28.). A „félíg kurafi, félíg szerzetes” Francis Poulenc operája, *A kármeliták* pedig, amely Anger Ferenc 2016-os rendezésében fog visszatérni a színpadra (május 19., 22., 27., 31.), egyszerre teszi érzékletessé e nagy és összetett téma lelki, szociológiai és történeti dimenzióit.

A *KeresztFeszt* egy nap híján három hétre kiterjedő programján mindemellett akad majd nem operai jellegű különlegesség is, méghozzá szép számmal. E programok közül is a legkülönlegesebb alighanem az az előadás lesz, amely drámai szerzőként állítja majd elének Karol József Wojtytát, vagyis a néhai II. János Pál pápát. *Az aranyműves boltja*, ez az 1960-ban, álnév alatt, Andrzej Jawieńként megírt verses dialógus, amely jeggyűrűért érkező párokat léptet a címbeli aranyműves elé, ez alkalomra kortárs zenés drámává fog átlényegülni. A Szikora János által megrendezendő előadáshoz ugyanis, amely a székesfehérvári Vörösmarty Színházzal együttműködésben fog megszületni, egy másik nagy lengyel, Krzysztof Penderecki zenéi is hozzátartoznak majd.

○ Az árnyék nélküli asszony, 2014 - Heiko Trinsinger, Rálik Szilvia, Sümegi Eszter, Kovácsházi István | Fotó: Csibi Szilvia

○ A kármeliták – Heiter Melinda, Dobi-Kiss Veronika, Váradi Zita és az Opera Énekkara | Fotó: Csibí Szilvia

Jelképes példázat ez a Wojtyła-dráma, s jelképekben és példázatokban fölöttébb bővelkedik az a remekmű is, amely az áprilisi bemutatót követően a KeresztFeszt műsorán is indokoltan ott szerepel majd: a *Parsifal*. Richard Wagner legutolsó zenedrámája, pontosabban szent ünnepi színhátéka (*Bühnenweihfestspiel*), amely Almási-Tóth András rendezésében, Kovácsházi Istvánnal és Magnus Vigiliusszal a címszerepben érkeznek vissza a repertoárra, persze több okból is egészen sajátos helyet foglal majd el az eseménysorozat programján éppúgy, akár csak minden egyes operaház mindenkorai műsorrendjén. Legelsősorban is azért, mivel a fentebb okkal világi jellegűként megjelölt opera világából valamiképpen kiválik ez az alkotás. Hiszen Wagner, aki önmagára a komponálás idején több levelében is az „egyházi fótáncos” önironikus nevezete alatt hivatkozott, a Parsifal minden más dalműnél közelebb került a vallási szertartás, a szakrális rítus jelentés- és gesztusrendszeréhez. Úgyanyira,

hogy amint műve elkészült, nyomtatékosan, s immár mindennemű irónia nélkül el is különítette azt az operairodalom profán zömétől, ekképp fogalmazván: „Lehetetlenség megengedni, hogy a Parsifal – tekintettel arra, hogy cselekménye a keresztyén vallás misztériumait közvetlenül érinti – színházaink operaműsorára kerüljön.”

Wagner ezzel a véleményével nyilvánvalóan elvetette a sulykot, de utolsó műve keresztyén vonatkozásait ettől még botorság lenne eltagadni. A téma, vagyis az emberiség egyik meghatározó témája és talán még meghatározóbb szellemisége ott munkál a Parsifalban, s különb-különb mértékben és megközelítésben ott található a KeresztFeszt programjának mindahány produkciójában és egyáltalán – az operairodalom egészében. Hiszen a keresztyén tanítása és kétezer éves története, nyelvezete és szimbólumrendszere mind a mi közös kulturális örökségünk részét képezi. Ez még csak nem is hit kérdése. ○

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

KERESZT

2019
20
F E S Z T

2020. május 13. – június 1.

VELEKEI / VINCZE / SARKISSOVA **KREOL, KRÉÁL** (BEMUTATÓ) MÁJUS 15., 16., 17., 20., 21., 23.
VERDI **DON CARLOS** (BEMUTATÓ) MÁJUS 16., 18., 21., 24., 29. | BACH **KERESZTKANTÁTÁK** (BEMUTATÓ) MÁJUS 22., 24., 29.

GYÖNGYÖSI **A MESTER ÉS MARGARITA** MÁJUS 26., 28. | HÄNDEL – MOZART **MESSIÁS** MÁJUS 17., 20. | POULENC **A KÁRMELITÁK** MÁJUS 19., 22., 27., 31.
R. STRAUSS **AZ ÁRNYÉK NÉLKÜLI ASSZONY** MÁJUS 27., 31.
WAGNER **PARSIFAL** MÁJUS 28., 30. | WOJTYŁA **AZ ARANYMŰVES BOLTJA** MÁJUS 13., 14., 18.

II. JÁNOS PÁL100 (EMLÉKNAP) MÁJUS 18.

R. STRAUSS **SALOMÉ** (HANGVERSENYSZERŰ) MÁJUS 23.
VERDI **STIFFELIO** (HANGVERSENYSZERŰ) MÁJUS 30. | WAGNER **TANNHÄUSER** (HANGVERSENYSZERŰ) MÁJUS 25.

TÉKOZLÓ FIÚK – PROKOFJEV, DEBUSSY ÉS BRITTEN (ZENEKARI HANGVERSENY) MÁJUS 15.
EGYHÁZZENEI ÁHÍTAT (GYERMEKKARI HANGVERSENY) MÁJUS 24. | **ÉNEKKARI MŰVÉSZEK MINIFESTIVÁLJA** MÁJUS 24.
PÜNKÖSDI KERESZTYÉN KÖNNYŰZENE (KONCERT) JÚNIUS 1.

ZÁRÓKONCERT **MICHAEL VOLLÉVAL** ÉS **GABRIELA SCHERERREL** JÚNIUS 1.

ERKEL
ERKEL SZÍNHÁZ
ERKEL THEATRE

EIFFEL
EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

Verdi brutális

Szerző: Jászay Tamás

Frank Hilbrich | Fotó: Wolf Silveri

A Közép-Európa neves operaházaiban dolgozó német rendező, Frank Hilbrich Verdi *Don Carlos*-át állítja színpadra májusban. Szerinte a komponista bár szerette az emberiséget, nem volt túl derűlátó a jövőjével kapcsolatban.

A *Don Carlos* Verdi legtöbb változattal rendelkező operája, amin szerzője évtizedekig dolgozott. Melyik verziót látjuk Budapesten?

Tudni kell, hogy a különböző variációk megszületésének gyakorlati, nem pedig művészi okai voltak. A mi célunk az, hogy a lehető legközelebb kerüljünk Verdi elképzeléséhez. Ezért Kocsár Balázs zeneigazgatóval az öt-felvonásos, olasz nyelvű változat mellett döntöttünk: a szereplők lélektanát a zeneszerző ebben fejteti ki hiánytalanul. Megmutatja, hogyan veszítik el a Paradicsomot, hogy aztán a pokolban kössenek ki.

Gyakran használ absztrakt színpadképeket, amelyeken mégis érezni a kortárs világot. Mire számítsunk a *Don Carlos* látványvilágát illetően?

Egyetlen makett-tablónál többet nem szeretnék előre megmutatni, hadd legyen ez meglepetés! Ez egy történelmi opera, ami Verdi korára és a mi időnkre is érvényes megállapításokat tesz. A színpadon ötvözzük a különböző korszakokat, így hozva létre egy önálló, érvényes valóságot. Verdi üzenete kortalan és aktuális, amikor a civilizált ember folyamatos bukásáról beszél. Arról, hogy képtelenek vagyunk emberhez méltó életet élni. Mindezt úgy mutatjuk be, hogy a néző a szereplőket egyszerre érezze nagyon közelinek és rendkívül távolinak.

Ha a történelem csak „díszlet”, a nézőnek ismernie kell Németalföld históriáját?

Az opera nem történelemóra: arra való, hogy megértsük önmagunkat és azt, mit jelent em-

bernek lenni. Senkit nem tántorítok el attól, hogy utánaolvasson a háttérnek, de előadás előtt szükségtelen ebben elmélyedni. Arra bízatom a nézőt, hogy összpontosítson a szavakra, a zenére, a látványra, az érzelmekre.

Ez a mű a szabadságról, a hatalomról, a szerelemről, a politikáról, csupa időtlen témáról szól. Rendezőként melyikre helyezi a hangsúlyt?

Muszáj lenne egyet kiemelnem? Ebben az operában az a fantasztikus, hogy az említett témák szétszalazhatatlan módon jelennek meg. Mindenki kapcsolatban van mindenkivel, és legyen szó politikai, emberi vagy filozófiai problémákról, azok mind reménytelenül összefonódnak egymással. A darab szerint az, ahogyan gondolkodunk és élünk, nem elégséges: összességében pesszimista világkép hatja át a *Don Carlost*. A budapesti előadás célja ennek a reménytelenségnek a megmutatása. Válaszokat nem ígérünk, csu-

pán a helyes kérdéseket igyekszünk feltenni. Verdi brutális! Szereti a karaktereit, szereti az embereket, de a jövőjükkel kapcsolatban rendkívül kiábrándult.

Egy elemzésben azt olvastam, hogy Posa márkitól eltekintve a főszereplők frusztrált személyiségek.

Sajnálom, de ezzel egyáltalán nem értek egyet. Először is azért, mert Posa sem egy makulátlanul pozitív figura. Az ambíciói, politikai intrikái és megbízhatatlansága felfedi a jelleme sötét oldalait. És egyáltalán: a frusztrált túl egyszerű jelző ezekre a karakterekre, akik sokkal inkább egyre súlyosbodó lelki problémákkal küzdenek. A *Don Carlos* azt mutatja meg, hogy reményekkel tel fiatal emberek és elkötelezett politikai küzdőfelek hogyan törnek meg az ember alkotta rendszerek súlya alatt. Szó sincs tehát zavarodottságról, épp ellenkezőleg: ezek a szereplők éheznek az életet. ○

Volker Thiele díszletterve

Szagrális és profán teatralitás

Szerző: Papp Tímea

Az előző szezonban J. S. Bach világi kantátáiból készült egy különleges produkció. Idén, a Keresztény Évadban ennek párdarabját láthatja a közönség az Eiffel Műhelyházban május végén és június elején öt alkalommal. A három nagy, basszushangra írott, a keresztfa okán összetartozó *Krisztus-kantáta* egyedülálló, zenét, színházat, mozgást ötvöző előadásban kerül színpadra.

Fotó: Emmer László

A *Keresztkantáták* koncepciója az Opera főigazgatójától, Ókovács Szilvesztertől származik. Az ötlet azonban nem a jelenleg futó évadhoz kapcsolható, annál jóval korábbi: „Nem szakállas ötlet, legalábbis nem ősz-szakállas. Ian Bostridge összességében ingadozó kidolgozottságú, ám nagy pillanataiban felzabáló erejű *Winterreise*-kamaradrámája, a filmes verzió ott pulzál bennem, és amikor olyan táncprodukció szüzséjén gondolkodtam, amely szervülni tudna a Keresztény Évad tematikus fesztiváljába, eszembe jutott a bachi szólókantáták basszus-Jézusa.”

A kantáták nem színházi előadásra készültek vokális művek. Hogyan lehet mégis színpadra vinni azokat, miből ered a teatralitásuk? Adjuk vissza a szót Ókovács Szilveszternek, aki több, valószínűleg magazinunk olvasói számára is ismerős megvalósítást sorol. „Elég sok példát adtunk arra – mondja a főigazgató –, hogy a zseniális koncertmuzika vagy egyházi zene saját dramaturgiával bír, amelyet értő alkotó képes színpadra dekódolni az előadók médium mivolta által. M. Tóth Géza tipográfiai-liturgikus csodát készített a *Máté-passió*ból, Eperjes Károly klasszikus passiójátékot rakott színpadra a *Jánossal*, de más Bach-művekből is előbújtattuk a titkos színpadi szerzőt: *Örömmünnep* címmel Tarnóczy Jakabkal ollóztattunk össze a világi kantátákból egy ún. pasticciót. És persze, amikor a metróban a *Kávékantátát* énekeljük, vagy idén már a híres trombitás szoprán-bravúrkantátát, az 51-est is a Keleti pályaudvar várótermében, Bach születésnapján, az is valahol színház. És igen, a *Carmina Burana* vagy legutóbb Händel *Messias*ának Mozart-féle átírata is a színpadon bizonyította, hogy nagy szerzők nagy műveiből a teatralitás gyakorlatilag menetrendszerűen nyerhető ki – és akkor még a balett rengeteg alkalmazott muzsikájáról még nem is beszéltünk. Ezek sok esetben standard szimfonikus művek, pedig

ugyanarról van szó ott is: a szöveg, a tempó-, karakter- és dinamikai kontrasztok, a színek és a ritmusok által kiváltott asszociációs univerzumról, amely azonnal képes beindítani a képzeletet, és olyan nagyívű megoldásokat is képes létrehozni, amelyek gesztusai nagy térben, akár az Erkel Színház százméteres nézőtéri átlójánál is érvényesülnek. Azt hiszem, kissé pongyola kibontással ezt hívhatjuk jelen esetben teatralitásnak.”

A zenei szöveget három mű – az *Ich will den Kreuzstab gerne tragen* (BWV 56) és az *Ich habe genug* (BWV 82) egésze, valamint a *Christ lag in Todesbanden* (BWV 4) néhány részlete – adja. Az előadásban Kovács István énekel, a színpadi megvalósítást pedig Horváth Csaba koreográfus-rendező jegyzi, akinek saját csapata, a Forte Társulat is közreműködik az előadásban. A választás nem véletlen. „Csabát még Veszprémből ismerem – idézi fel az emlékeket Ókovács Szilveszter –, mindketünk gyermekkorunk ott telt, ám nem az akkori néptánc-tehetséget, hanem az azóta belőle kifejlődött mozgásszínházi művészt, alkotót és gondolkodót érte a felkérés.” De vajon mennyire vesz részt az ötletgazda a megvalósításban, mikor engedi el, adja át az irányítást a rendezőnek? Aki azt gondolná, hogy hiúsági kérdéssről van szó, ki kell ábrándítanunk. „A Hindemith-est két év előtti tapasztalata nyomán tudtam – magyarázza az Opera vezetője –, hogy maximum egy rövid indító jellegű irományt kell adnom, valamiféle szüzsét, amelyben a számomra fontos pontok, például Szent Péter alakja, vértanúsága, ott vannak. De nem is szokásom az általam proponált alkotásokat készültükben követni. Több opera- és táncprodukció után állíthatom, hogy ez a távolságtartás juttatja levegőhöz a valódi alkotókat, nekem pedig megmutatja a valós helyemet, aki az intézmény kereteinek meghatározásán és megtartásán túl itt is csak inspirálni tudok. És jól van ez így.”

Vallásosságról az öröm nyelvén

Szerző: Braun Anna

Három fiatal koreográfust kért fel

a Magyar Állami Operaház, hogy megalkossa legújabb estjét, a *Kreol, Kreál* című produkciót. Ketten közülük vidéki együttesek élén állnak: Vincze Balázs a Pécsi Balett, Velekei László a Győri Balett művészeti vezetője. A harmadik pedig Sarkissova Karina, a Magyar Nemzeti Balett első karakter magántáncosa. A készülő táncművekről beszélgettünk.

Vincze Balázs | Fotó: Fabinyi Annamária

túlsorduló darabban, ami valószínűleg az adott történet ismerete vagy felismerése nélkül is megemeli a szíveket.” A próbafolyamat csak áprilisban kezdődik, de a koreográfus már egészen pontosan megtervezte a hat képet, amit egyébként maga a zene és a librettó is kijelöl. A díszlet, amelynek középpontja egy forgószínpad lesz, szintén a folyamatos, soha véget nem érő változást, az élet, a születés és a halál körforgását hivatott megjeleníteni. „A darabon a Magyar Nemzeti Balett nyolc táncművészevel dolgozom együtt. Fontos volt számomra, hogy erős karaktereket válasszak, olyan művészeket, akik nagyon jól működnek modern művekben is. Mivel magam is a Magyar Táncművészeti Főiskolán végeztem, pontosan ismerem a klasszika világát, és bár más mozgásvilágban fogalmazom meg a gondolataimat, izgatottan várom a közös munkát, hiszen ma Magyarországon ilyen erős klasszikus alapokkal és tapasztalattal, ilyen magasan képzett táncosokkal nemigen lehet találkozni és dolgozni a nemzeti balett együttesén kívül. A próbafolyamat egy igazán felemelő, közös tanulás lesz.”

Sarkissova Karina a táncművészeket jól ismeri, hiszen 2013 óta a Magyar Nemzeti Balett szólistája. A Bécsi Operaházból szerződött Budapestre, és rendezett már itt tánc-showkat, koreografált kisebb balett-betéteket, továbbá két újévi balett-betétet és a

tavalyi Olasz Estély balettjét is ő készítette, volt színészi munkája is, de itthon ez az első alkalom, hogy megkapta egy egyfelvonásos balett rendezésének lehetőségét. Darabja, a *Joyfull!*, az amerikai gospelek világát idézi meg, de szerepet kapnak más műfajok is, mint a rap és a hiphop. A zenét az erre a darabra felkért Animal Cannibals szállítja, hat vadonatúj slágerrel, amik kifejezetten erre az alkalomra készültek. A produkcióban azonban nem csak ők, hanem Jónás Gabriella, Tibes és Kozma Orsi is élőben lesz hallható.

Sarkissova Karina | Fotó: Gács Tamás

A *Keresztény Évad* tematikájába illő, három egyfelvonásos, modern balettből álló produkció egyetlen, „örömközpontú” táncestbe sűríti az egymástól eltérő, amerikai és európai keresztény rítusokat. A zenei világot a gospel és két Ariel Ramirez-mű alkotja, előbbi Észak-, utóbbi Latin-Amerikát idézi meg. Nézzük, hogyan inspirálja mindez az alkotókat! Vincze Balázs Jézus születésének történetét dolgozza fel, de egészen szokatlan, az ismert toposzoktól eltérő módon. A zene és a librettó is adott volt: az ikonikus argentin zeneszerző, Ariel Ramirez muzsikája vezette a koreográfus gondolkodását. „Megpróbálok a ma emberének 21. századi módon elmesélni a születés eufóriáját, újrafogalmazni azt a történetet, amit már mindenki ismer: József és Mária barangolását, Jézus világrajöttét szeretném ábrázolni úgy, hogy kiemeljem azt a »karácsonyi keretből«. Egy nagyon izgal-

mas, jelenidejű alkotás létrehozása a célom. Latin-Amerikában egészen máshogy élnek meg a vallásosságot, mint Európában, és nemcsak a hitet, de az élet nehezebb, drámaibb pillanatait is másképp fogják fel – több örömmel, nagyobb hedonizmussal. A szegénység, a halál és a születés is természetesebb, »élettel telibb« állapot, mint nálunk.”

Vincze Balázs ezt a másféle aspektust igyekszik megmutatni *A mi karácsonyunk* címet viselő tizenkilenc perces alkotásban. „Nem baj, ha a néző tudja, mi a darab cselekménye, ha pontosan érti, mire számíthat, de úgy gondolom, hogy ennek a balettnak akkor is lesz tanulsága, értelme, ha a konkrét témát nem ismerjük. A néző a szerelemmel, a születés misztériumával és a túlvilág rejtélyeivel fog találkozni, egy olyan dinamikus, karneváli hangulatot idéző, boldogságtól és örömtől

Bár igyekeznek jól lefordítani a tánc nyelvére, a koreográfus számára a zene megértése és kibontása jelentette a legnagyobb kihívást, ugyanakkor a darab első képeit is a különleges muzsika ihlette. „Természetesen maga a téma sem egyszerű, hiszen a keresztény hit szolgálja az alapját, és bár a vallás alapélménye nagyon evidens dolog, mégis nagyon sokféleképpen ábrázolható – ahogy egyébként erre millió példát láthatunk a táncirodalomban is.”

A mondanivaló abszolút aktuális. „A Joyful! az »Angyalok bárjában« kezdődik, ahol maga az ördög szolgálja fel az italokat. Széles a választék: Boldogság, Öröm, Hit is vásárolható, koktélokban feloldva. A szereplők (például az igazgató, aki magát az Istent szimbolizálja) dönthetnek arról, megveszik-e ezeket az innivalókat vagy sem. Ha belekortyolnak, ideig-óráig érzik a hatást, a szeretetet, a

boldogságot, a hitet, de az élmény gyorsan elmúlik – ahogy az alkoholé szokott. Az üzenet szerintem egyértelmű: a szeretet és a boldogság egy nagyon mély, belülről fakadó érzelmek, amit a külvilágból nem lehet megkapni. Ha nem döntünk úgy, hogy ezeket az érzelmeket megkeressük és megtaláljuk önmagukban, akkor soha nem fogunk igazából találkozni velük.”

Sarkissova soha nem táncol az általa alkotott darabokban, ezért igyekeznek nagyon pontosan és hatékonyan dolgozni, személyre szabott instrukciókkal érkezni minden próbára. „Tizenkét éve koreográfok, bár a pályám elején egyáltalán nem terveztem, hogy így lesz. Bécsben is sokat dolgoztam, de szerencsére készíthettem már darabot a Magyar Nemzeti Balettnek. Azt hiszem, tudom, milyen motivációra és érzékenységre van szükségük a táncművészeknek, hogy a legtöbbet tudják hozzáadni egy-egy produkcióhoz. Most nagyon különleges helyzet adódott, mert sokkal inkább táncszínházban kell gondolkodnom, mint koreográfiában. A Joyful! erős karakterekre épül, és persze szerepet kap a tánc, de nem abban a klasszikus értelemben, ahogy azt megszokhattuk. Ezt a »színháziasságot« természetesen tükrözi a mozgásnyelv, én magam is kimozdulok a megszokott klasszikus kereteimből. Ez egy művész számára mindig óriási kihívás és öröm is egyben.”

A *Kreol*, *Kreál* című est keretében tehát a vallásossággal nem az Európában ismert nézőpontból, a pátosz és az emelkedettség páholyából, hanem egy új, életvidám perspektívából szemlélődve találkozhatunk. Így lesz ez Velekei László alkotásában is. A koreográfus a produkciójához rendelt Ramirez-mű, a népszerű *Kreol mise* által a feltámasztás és a feltámadás csodáit illeszti egymásra, és komponál intim, látomászerű költeményt a Magyar Nemzeti Balett művészeire. ○

ORIGO KULTÚRA

SZÓRAKOZÁSRA AJÁNLUJUK

Minden nő madár

Szerző: Braun Anna

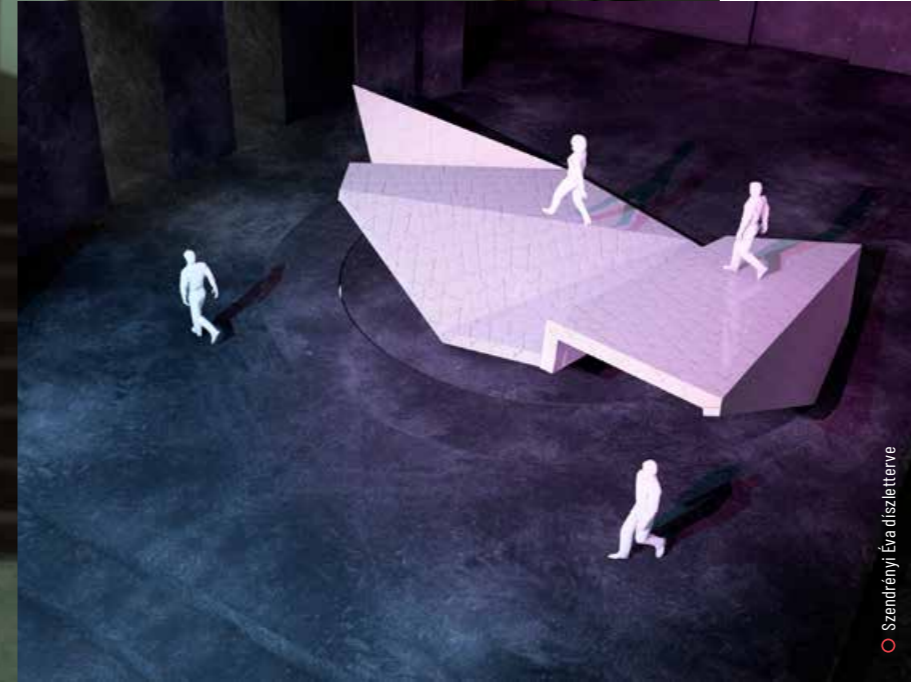
Kapcsolatok, találkozások, érintések és pillantások – Venekei Marianna új egyfelvonásosának témája az, hogy milyen hatást gyakorolhat egymásra két ember, hogyan változtatják meg egymás útját. Az ihletet egy Márai-idézet adta, a mozgás keretét pedig egy különleges díszlet. A koreográfust a darab előzményeiről kérdeztük.

Mi volt a *Tűzmadarak* első pillanata?

Kettő is volt: a „legelső első” akkor következett be, amikor megvettem a zeneművet lemezen, a „második első” pedig akkor, amikor Solymosi Tamás balettigazgató felkért egy huszonhét perces darab megkoreografálására az idei *Off Pointe* est keretében. Stravinskyt akkor kezdtem el intenzíven hallgatni, amikor eldöntöttem, hogy koreográfusként is kipróbálom magam. Abban az időben irdatlan mennyiségű

Fotó: Emmer László

Szendrényi Éva díszletterve

CD-t vásároltam, most is ezek egyikéről játszák majd be a zenét. Korábban szó volt arról is, hogy az Opera Zenekar megtanulja a darabot, de elképesztően sűrű az ő naptárjuk is, erre már nem lett volna kapacitásuk.

Nem ez az evidens választás Stravinskytól.

Valóban, legtöbbször a *Tavaszi áldozat* (Le Sacre du Printemps) felé kezdenek el menni, de én az első percben tudtam, hogy engem *A tűzmadár* érint meg. A sejtelmes kezdés, az intenzitása – minden perce gyönyörű és magával ragadó.

Mikor dönt el, hogy ön é az egy felvonás?

Tavaly tavasszal kaptam a felkérést, azóta gondolkodom rajta, a konkrét munka idén márciusban kezdődik. Ez egy „történet nélküli”, modern, egyfelvonásos mű, ami nagy teret ad a nézőnek az értelmezésre. Természetesen van egy sugallata, egy témája, de azon belül mindenki saját benyomásai alapján élheti meg

azt, ami a színpadon történik. A tematikáját egy Márai-idézet ihlette, amelyben a nőket és a madarakat hasonlítja össze. Így hangzik: „A nők olyan ösztönrel találják meg a maguk szerelmi táplálékát a földön, mint a madarak a magvakat vagy halakat. Keringenek a végtelen térben, ösztönük vezeti őket tavak, folyók, tengerek és rónaságok fölött, s aztán, bonyolult cikázás és kóválygás után egyszerre lecsapnak. Ösztönük, szemmértékük ilyenkor csodálatosan nyilatkozik meg. Nagy ritkán tévednek, s csak néha esik meg, hogy az áldozat erősebb vagy ügyesebb, s kisiklik csőrükből, mint az ebihal a sirály csőréből. Ilyenkor vijjognak egyet, mint a sirály; s odább szállanak, keringve, körözve, fáradhatatlanul, éberen.” A *Tűzmadarak* is a kapcsolatokról, a találkozásokról szól majd olyan módon, hogy a Márai nézőpontjából kiérződő csipetnyi gyönyörűséget, szarkazmust, magát a hangulatot én is szeretném megtartani a darabban.

Milyen lesz a mozgásanyag?

Alapvetően határozza meg az az absztrakt díszlet, amivel együtt kell dolgozniuk a táncosoknak. A színpad közepén egy kis forgón egy alumíniumból épített gyönyörű, madárszerű formát kell elképzelni, ami kicsit emlékeztet egy űrhajóra vagy egy repülőgépre. Az Aquincumi Múzeumban egy kelta kiállításon láttam egy madár formájú biztosítótűt, az adta az ötletet. A tűt magát nem lehetett megvalósítani, de Szendrényi Éva díszlettervezőnek hála a madár egészen különleges lett.

Mennyire van készen a darab, amikor elkezdődnek a próbák?

Természetesen vannak konkrét irányok és tervek a fejemben, de a végső formát a próbafolyamat során kapja meg a mű – már csak azért is, mert a díszlet nagyon megneghezi a balettművészek dolgát, egyfolytában lejtőkön kell majd „egyensúlyozniuk”. Mind a kilenc párral egyszerre fogunk dolgozni, igazából csak az unisonókat látom előre, a duettek nem lehet a táncosok nélkül kitalálni. ○

Utánpótlás-nevelés nemcsak középiskolás fokon

Szerző: Papp Tímea

Örök sirám és félelem: az opera közönsége előregedik, a fiatalok elmaradnak. De álljunk csak meg egy szóra! Már 278 ezer középiskolás vett részt az OperaKalandban – ugye, mégse annyira sötét a kép? És az általános iskolásokat érintő Lázár Ervin Program még csak most indul, ráadásul egy sodró lendületű művel, a *Szöktetés a szerájból* című daljátékkal...

Fotó: Pejkó Bergő

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma által indított Lázár Ervin Program célja az, hogy minden 1-8. évfolyamon tanuló általános iskolai diák tanévenként egyszer térítésmentesen juthasson színházi élményhez. Az Opera májusi bemutatója, a *Szöktetés a szerájból* a korosztály legidősebbjeinek, a nyolcadikosoknak szól – de persze a náluk csak kicsit idősebbek, sőt a felnőttek se maradjanak otthon! –, hiszen a magukat minden helyzetben, még a fogságban is feltaláló szerelmesek, az ügyefogyott és kissé faragatlan ellenlábasként és a lelke mélyén empatikus török uralkodó karakterei, a fordulatokban gazdag történet, a nagylelkűség gesztusát sem nélkülöző happy end a kamasz korosztályhoz is utat talál.

És akkor még nem beszéltünk a zenéről, amiről állítólag II. József azt mondta, „túl szép a mi füleinknek, s rengeteg a kottafej benne”. Az uralkodónak igaza van: ez az akkori fülnek szokatlan mennyiségű és minőségű muzsika árad, intenzívve tesz minden kimondott és elhallgatott érzelmet, pontosan fest jellemet, erősít drámaiságot és humort. Az 1782. július 16-án, Bécsben hatalmas sikerrel bemutatott, német nyelvű Singspiel újszerű harmóniáin ámuldozott a közönség. (Tegyük gyorsan hozzá: az olasz opera hívei a bécsi premieren az I. felvonást végigfűtyülték, de aztán hamar rá kellett jönniük, hiába minden, ez a mű diadalt arat.) Mozart komoly feladat elé állította hallgatóságát, a zenészeket és az énekeseket, de magával sem spórolt. Tizenkilencre lapot húzott – és bejött neki. Kortól, nemtől, rangtól függetlenül rajongták a darabot, olyannyira, hogy a második előadásra már nem lehetett jegyet félretetni. Ez csak a kezdet volt, mert utána következett az őszi prágai széria...

„Egy operában a költészet legyen teljességgel a zene engedelmes gyermeke” – írja az ekkor 25-26 éves zeneszerző. Erre a harmóniára garancia az Erkel színházi előadás új magyar szövegét készítő Varró Dániel, akinek verseire a formatudatosság és könnyed játékosság egyaránt jellemző. A friss fordítás mellett a

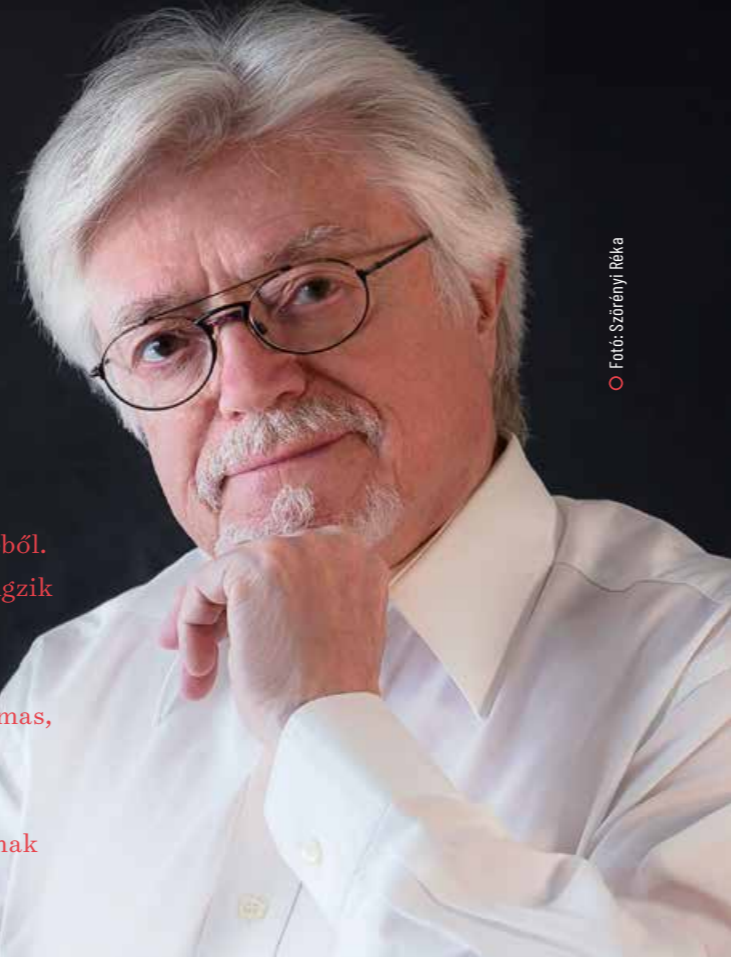
látvány is 21. századi élményt ígér. A Kiegészítő Izzók visual group tagjai készítik a vetítést, akik szabadtéri installációktól színházi terekig, elektronikus zenei buliktól költői estekig sokféle műfajban és helyszínen szereztek tapasztalatot. A fényt, az álló- és mozgóképeket nem egyszerű effektként, hanem komplex látványelemként használják, biztosak lehetünk abban, hogy a *Szöktetés a szerájból* vizuális világa jóval több lesz az illusztrációnál.

És akinek a Németh Nikolett dramaturg-gal, Vecsei Kinga Réta jelmeztervezővel és Vetési Adrienn koreográfussal kiegészülő alkotócsapatot, valamint a népes énekesi gárdát össze kell tartania, nem más, mint az első operarendezésére készülő Vecsei H. Miklós. A Színház- és Filmművészeti Egyetemen 2015-ben diplomázott, Junior Prima díjas színművész sokoldalú színházcsináló: amellett, hogy játszik – jelenleg többek között olyan szerepeket, mint *A Pál utcai fiúk* című musical Nemečekje, *A félkegyelmű Miskin hercege*, a *II. Richárd* címszerepe, és nem hagyhatjuk ki a József Attila életét és műveit új, mai megvilágításba helyező *Mondjad, Atikám!* című önálló estjét sem –, maga is fordít, készít átdolgozásokat és rendez. A Vigszínház tagja, de a fiatal kollégáival, barátaival és hűgával, Kingával létrehozott színházi alkotóközösséggel, a Sztalker Csoporttal önálló produkciókat készítenek, sőt egy bútorkészítő műhelyt is üzemeltetnek. Megjelentek verseskötetei, ő a sokak által ismert és kedvelt POKET zsebkönyvautomata egyik ötletgazdája, és még arra is van ideje, hogy a Sztalker Suliban fiatalokkal foglalkozzon. Vecsei H. Miklós nyitott, a korosztályra különösen érzékeny alkotó – és nem csupán azért, mert ő is bőven innen van a harmincon –, az pedig, hogy ismert és népszerű művész, az őt követőket, az iránta rajongókat minden bizonnyal bevonzza a számukra nagy valószínűséggel ismeretlen Mozart és az opera bűvkörébe. Ez az igazi win-win szituáció! ○

István király új arca

Szerző: Verasztó Annamária

Operaváltozat születik az *István, a király*ból, a Szörényi–Bródy szerzőpáros nagy sikerű művéből. Bródy János szövege változatlan formában hangzik el, Szörényi Levente rockzenéjét **operai verzióban hallhatjuk**, Gyöngyösi Levente hangszerelésében. Az izgalmas, műfaji korlátokat átlépő vállalkozás háttéréről a legendás rockopera zeneszerzőjét, Szörényi Leventét és a készülő opera színpadi változatának rendezőjét, Szinetár Miklóst kérdeztük.

○ Fotó: Szörényi Réka

„Csodás érzés, hogy túl a bemutatója óta átélt viharokon, a közönség töretlenül ragaszkodik az *István, a király*hoz, és van egy szinte klasszikusnak tekinthető művünk” – mondja a rockoperáról Szörényi Levente. „Történt kísérlet arra, hogy élőben szólaljon meg, de sokáig nem állt rendelkezésre megfelelő technika. Régóta óriási vágyunk volt a hangosítás nélküli előadás, ám engem is meglepett, amikor Ókovács Szilveszter, az Opera főigazgatójának ötlete és Rosta Mária, a Zikkurat Színpadi Ügynökség producerének szorgalmazása nyomán elindult a közös gondolkodás arról, hogy klasszikus keretek közé kerüljön a darab. De ha van egy népszerű, klasszikus elemeket is tartalmazó alkotásunk, akkor jusson el az Operába!”

„Az operaváltozat nem azt jelenti, hogy mi a jövőben kihajítjuk a dobfelszerelést vagy a basszgitárt, hiszen ez egy rockopera!” – hangsúlyozza a szerző. „Mára szerencsére megszűnt a műfajok múltbéli, kategori-

kus szétválasztása, nem dül áldatlan harc komoly- és könnyűzene közt. Gyöngyösi Levente, aki 2015-ben szimfóniát komponált az Illés együttes témáira, bizonyította, milyen invenciózusan tudja feldolgozni a dalainkat. Emellett őszintén kíváncsi vagyok az énekesi teljesítményekre, arra, hogyan fog operai hangon megszólalni a mű. De mindez nem rajtam múlik, én már megírtam, amit megírtam” – teszi hozzá nevetve.

„Amikor a megbízást kaptam, az operaváltozat még nem volt készen, így én is izgalommal vártam, milyen lesz” – mondja a feldolgozásról a rendező, Szinetár Miklós. „Van egy alapkülönbség, ezt kívánom a rendezésemben érzékeltetni: a rockopera a mindvégig jelen lévő alapritmusból adódóan egységességet követel díszlet, jelmez és jelenetek tekintetében. Ezt kiváló előadások meg is valósították, ezen a téren már nem volna feladatomban. Az operában viszont változatosságra, aktuális-

és klasszikus elemek használatára is nyílik lehetőség. Ezért érdemes így megrendeznem, amellett, hogy megtisztelő mind az Opera ragaszkodása a személyemhez, mind az István, a király producerének, Rosta Máriának biztatása.”

„Korábban is szerettem a darabot, de miután jobban elmélyültem benne, az a meggyőződésemmé támadt, hogy a maga módján egy remekmű” – fogalmaz az Opera tiszteletbeli főigazgatója. „Túl azon, hogy a zene nagyszerű, folyvást a mondandó szolgálatában áll, amely az én értelmezésemben pontos, gazdag rajzolata az elmúlt kétszáz évben Magyarországon uralkodó politikai-társadalmi érzelmeknek, magatartásnak, közéleti lelkiállapotnak. Vonzó számomra, hogy a műben senkinek nincs teljes, ellenben mindenkinek van részigazsága – a rendpárti és az örök változásban hívó karaktereknek is. Az egész darabra a kettősség jellemző, minden önmaga ellentéte is, miközben megrendítően vázol fel eltérő magyar társadalmi lehetőségeket.”

Szörényi Levente és Szinetár Miklós korábban is működtek már együtt: „Meghatározó egyéniség, és különösen szeretem a humorát” – mondja a rendezőről a zeneszerző. „Bizonyára tudja, hogyan gondolkodtunk az István, a király megírásakor, és higgadtan fogja mérlegelni, hogy az operaváltozat bemutatásakor mit adjon ki a kezéből.”

Az Illés együttes életében fontos események színtere volt az Erkel Színház: itt zajlottak a Táncdalfesztiválok döntői – itt adták elő

ISTVÁN, A KIRÁLY

○ Fotó: Rákossy Péter

1968-ban az *Amikor én még kisserác voltam* című slágerüket. 1990-ben, az Illés huszonöt éves jubileumán a nézőtérre foglaltak helyet, ám a közönség kikövetelte, hogy színpadra álljanak. Szörényi Levente április 26-án a 75. születésnapját is az Erkelben, de ezúttal sem a széksorok közt ünnepli majd. Az operisztikus István, a király hangversenyszerű bemutatójának estéjén szólístaként működik közre, amikor Wass Albert szövegeire írt, *Elég volt!* című opusát adják elő Trianon százéves évfordulójára emlékezve, szimfonikus zenekari kísérettel. Június 4-én pedig már szcenírozva látható az opera. „Nagyon vegyes, nagyon eklektikus, nagyon színes, nagyon sokarcú előadást képzeltem el” – vetíti előre Szinetár Miklós. ○

Tavaly megtörtént a csoda

Szerző: Braun Anna

Februárban a Boris Eifman-féle Karamazov testvérekben táncolta Dimitrijt. Ez a szerep közel áll a szívéhez, úgy emlékszem.

Azt hiszem, ez az egyik legfontosabb darab számomra, és Dimitrij a legizgalmasabb karakterem. Miután 2010-ben csatlakoztam a Magyar Nemzeti Baletthez, kisebb szólók után ez volt az első főszerepem. Azóta is ragaszkodom hozzá, bár természetesen nem én döntök arról, kit táncolok. Dimitrij impulzív, dinami-

kus, igen balhész figura, és imádom Eifman verekedős jeleneteiben.

Ugorjunk az elejére: tizenöt fiú közül egyedüliként nem jutott be elsőre a Magyar Táncművészeti Főiskolára. Ilyen régről kezdjük?

Persze. Meghatározó élmény lehetett. Hányan maradtak a pályán?

Egy osztálytársam táncol a Budapesti

○ Epizód 31 | Fotó: Nagy Attila

A táncos karrierje elsősorban az akaratán, az elköteleződésén múlik, nem az alkatán – állítja Majoros Balázs, aki a „kis Étoile”-nak becézett elismerést, a *Magyar Nemzeti Balett Kamaraművésze* címet érdemelte ki tavaly nyáron. Szavait saját karrierje igazolja. A táncművészt pályafutásáról és a díjról kérdeztük.

Operettszínházban. A többiek már mással foglalkoznak. Sokáig bántott, hogy később kerültem be, nagyobb küzdelem árán, de be kell látni, hogy egy táncosnál az akarata számít igazán, és nem a tízéves kori fizikai adottságai. Egyetlen rostán nem lehet látni azt a szenvedélyt, ami belül van, pedig hosszú távon ez lesz a döntő. A test fejleszthető, de ha hiányzik a belső szikra, az sokkal nagyobb munkát jelent.

Kemény élet ez tízévesen, de talán most is az.

Nagyon, de visszatekintve inkább csak az jut eszembe, amit szerettem az iskolában. Szerencsés vagyok, mert talán másképp működöm, mint a többi táncos. A táncművész alapvetően akkor boldog, ha színpadon van és táncol. Ez az életünknek legfeljebb húsz százalékát teszi ki, a maradék nyolcvan a próbateremben zajlik. Aki ezzel nem szimpatizál, az kínlódik: korán kelsz, későn fekszel, dolgozol reggeltől estig, nyújtasz, erősítesz, próbálsz, aztán újra kezded minden nap. De én ezt a részét is korán elkezdtem élvezni, nagyon fiatalon rájöttem, hogy ahhoz, hogy a színpadon jó legyek, a teremben kell a maximumot hoznom. Rengeteg energiát fektetek a balett-termi munkába.

Ez akkor működik, ha a balettmester is képes megteremteni azt a közeget, amiben lehet fejlődni, nem?

Abszolút! Úgy érzem, hogy nagyon jó a kapcsolatom velük. Érdekes az a szisztéma, ami nálunk megfigyelhető: minden mester egy repertoárral dolgozik, de több darab van. Praktikusán ezért többükkel is próbálok, ami számomra azt jelenti, hogy sokkal nagyobb

eszközrendszert, szélesebb „mozdulatrepertoárt” kapok, egyszerűen több megoldás közül tudok választani, könnyebben építem fel a saját verziómat.

Nyáron kapta meg a Magyar Nemzeti Balett Kamaraművésze díjat. Mennyire nagy elismerés ez a „kis Étoile”?

Óriási. Éppen a napokban gondolkodtam azon, hogy az életemben az volt ehhez a szakmai elismeréshez mérhető, amikor a karból címzetes magántáncossal léphettem elő. Abban az időben sokkal erősebb hierarchia volt a színházban, ezért nagyon váratlanul ért, és hihetetlenül boldog voltam. Azóta rengeteg gyönyörű szerepem volt, sokat dolgozhattam, de sokáig mégsem történt meg az a csoda, ami tavaly.

Három jelöltje van balettigazgató úrnak, de az átadás előtt senki sem tudja, kié lesz a cím. Amikor kimondták a nevemet, az kis túlzással az égig emelt. A munkánk során rengeteg pozitív visszajelzést kapunk a mesterektől, a közönségtől, de ez egészen más „polcon van”. A herendi porcelánhattyú, a díj maga, kint van a nappaliban, minden reggel ránézek, mielőtt elindulok. Erőt ad akkor is, amikor nincs kedvem felkerekedni, amikor jobb lenne egész nap otthon heverni, erőt ad ahhoz, hogy minden nap odaálljak a balettrúd mellé és gyakoroljak. Hiszen nekünk minden nap előről kell kezdenünk.

Meddig tart ez a lendület, ez a hétköznapi újratekintés?

Ez a tizedik évadom, lassan a legidősebbek között vagyok az együttesben, így természetesen foglalkoztat ez a kérdés. Azt hiszem, számomra addig, amíg ilyen színvonalon tudok táncolni, amíg nem a fizikai korlátokhoz kell szabnom a szerepet, amíg nem kell azért változtatnom egy-egy megoldáson, mert már nem tudom megcsinálni. Mi táncosok a fájdalommal dolgozunk, nem az határoz meg bennünket, hogy éppen mennyire sajog a testünk, de hogy a klasszikus balettet meddig bírja valaki, az előbb-utóbb szembetűnik. ○

○ A vágy villamosa - Balaban Cristinával | Fotó: Nagy Attila

○ Gulyás Zsuzsanna, Rákossy Péter, Szigeti Órsolya, Heimberger Zsolt, Duba Máté, Végh Endre, Fekete Zoltán, Emmer László, Hajzer Nikolett, Radina Dace | Fotó: Farkas Péter

A múzsa csókja

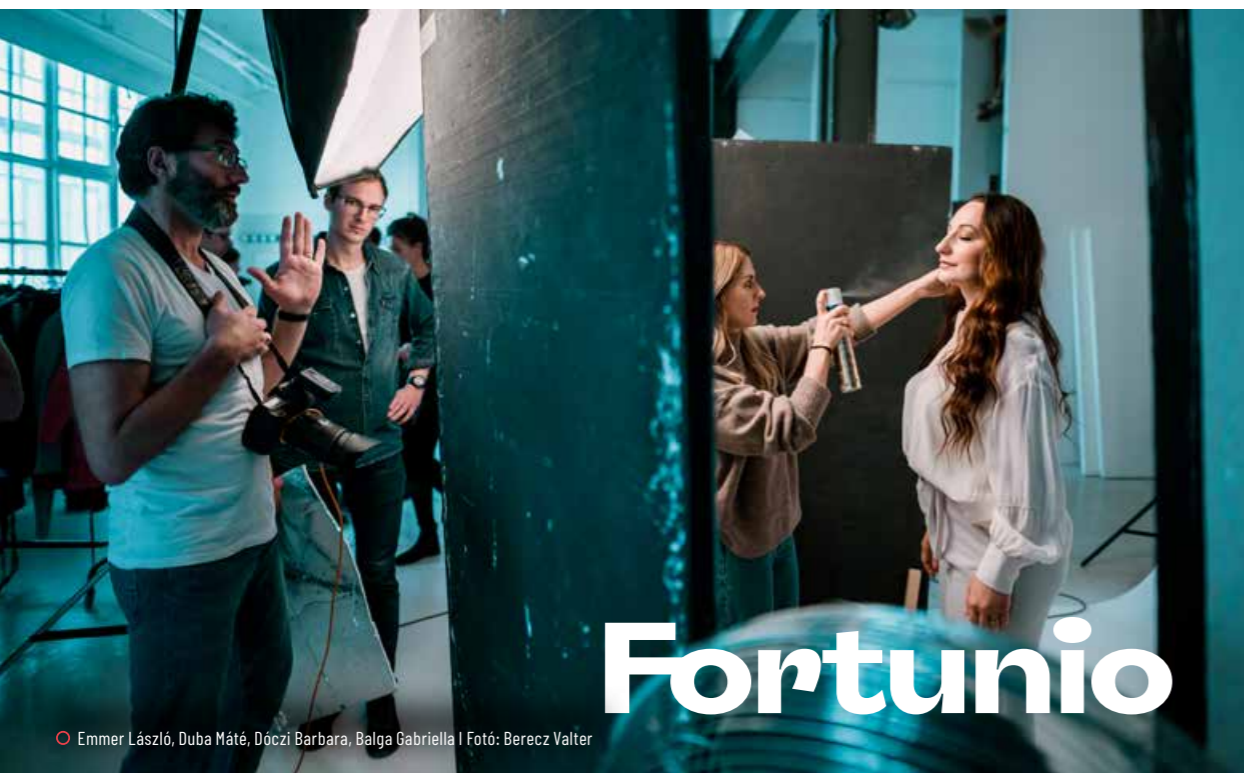
Szerző: Fillp Viktória

Az itthon megszokott tavaszi bejelentésnél jóval korábban, már 2019 decemberében meghirdette *2020/21-es évadát* az Opera, megelőzve ezzel a hazai kulturális intézményeket, de San Francisco, Chicago vagy Tokio operaházait is. A verseny természetesen nem (csak) ebben áll: a tervezhetőség abban a nemes küzdelemben számít igazán, amely a művészek sok-sok évre előre teleírt naptárának még üres lapjaiért folyik.

2021

Az operaénekeseken, a közreműködőkön és a szervezőkön kívül természetesen a közönségnek is könnyebb beütemezni a programokat, ha időben értesül róluk. Az operarajongók a *Francia Múzsa Szezonjában* például tizenkilenc premiert jegyezhetnek be jó előre teendőik közé. A tájékozódást idén is évadkampány segíti, melynek kreatívjait immár nyolcadik éve készíti az intézmény arculatáért felelős Máta és Végh Kreatív Műhely. Az Opera instrukciói szerint ezeken a felületeken most olyan hangulatokat, impressziókat kellett ábrázolni, amelyek francia összkulturális pillanatokat elevenítenek fel. Hívószó volt többek között a kávéház, a hanyag elegancia, az életvidámság, a szexepil, a tavasz, a szerelem vagy épp Párizs. „A képek háttérben azonban elengedhetetlen volt, hogy magyar tájak és nevezetességek tűnjenek fel: főképp belvárosi látványosságokat jelenítettünk meg, de felbukkan vidéki kastély és hangulatos préház is. Egyes kreatívok többszereplősek – mintha egy család, barátok, kollégák vagy idegenek tűnnének fel rajtuk –, míg másokon egyetlen

Emmer László, Duba Máté, Dóczi Barbara, Balga Gabriella | Fotó: Berecz Valter

Fortunio

Kristóf István, Butor Krisztina | Fotó: Berecz Valter

Fidelis

Somogyvári Dóra, Kekalo Iurii | Fotó: Rákossy Péter

Don Juan

Palerdi András | Fotó: Berecz Valter

A cremonai hegedűs

Keszei Borfi | Fotó: Rákossy Péter

Poppea megkoronázása

művészt láthatunk korunkra jellemző ruhába bújva, de minden esetben eleganciát sugárova. A Heimberger Zsolt vezette marketing osztály csapatával, Emmer László fotóművésszel és Butor Krisztina stylisttal közösen kerestük ki az opera-, és balettszinopszisokból azokat a legjellemzőbb szimbólumokat, amelyek segítségével utalhattunk a darabra. A kérdés az volt, hogyan tudjuk mindezt úgy kivitelezni, hogy a plakáton szereplő művészek magyar háttér előtt, de mégis francia életérzést közvetítsenek anélkül, hogy kliséket (croissant, trikolor, stb.) használnánk” – nyilatkozta la-punknak Fekete Zoltán art director.

A vizuális koncepciót hétköznapi beállításokkal, filmplakátokat idéző stílusban képzelték el. A mozi világot a tipográfia is hangsúlyozza, a műcím feliratának a látvány szerves részévé kellett válnia. „Rengeteg betűtípus közül kerestük ki a legmegfelelőbbeket, azokat,

amelyek kifejezően közvetítik a mű hangulatát is. Több kép esetében maga a betűtípus inspirálta az utómunkát” – árulta el az art director. A több fotózási napon készült művészfotók köré ugyanis utólag szerkesztették meg a háttérret úgy, hogy minél több magyar város jelenjen meg rajtuk. Így került a képbe Eger, Debrecen, Szentendre vagy Sopron. A környezetet igyekeztek mindig az adott darabhoz igazítani, de például Haja Zsolt esetében Debrecenre, a bariton szülővárosára esett a választás. A hátterek megfestésének célja az volt, hogy mind a tizenkilenc premierkreatív egyneművé, mégis egyedivé váljon, más plakátokkal összetéveszthetetlen legyen. „Ráadásul így azok még frissebbek és dinamikusabbak lettek, további plusz érzelmet hordoznak magukban” – mondta Fekete Zoltán.

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

MŰVÉSZET. MESTERSÉG. MEGÚJULÁS.

CSER KRISZTIÁN operanékes

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

AZ OPERA ÚJ MŰVÉSZETI KÖZPONTJA
1101 BUDAPEST, KÖBÁNYAI ÚT 30.

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

MŰVÉSZET. MESTERSÉG. MEGÚJULÁS.

CARULLA LEON JESSICA A tökéletesség szédítő ereje - The Vertiginous Thrill of Exactitude

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

AZ OPERA ÚJ MŰVÉSZETI KÖZPONTJA
1101 BUDAPEST, KÖBÁNYAI ÚT 30.

Lisztesdoboztól a pódiumig

Szerző: Molnár Kinga

Tízgyermekes zenészcsaládba született az Opera első kürtöse, Benyus János, aki ma már maga is *hat gyermek édesapja*. Tavaly ősszel megnyert egy amerikai nemzetközi kürtversenyt, pedig a napi teendők mellett komoly szervezést igényelt a felkészülés. Többek között arról beszélgettünk, hogyan lehet megoldani a mindennapokat úgy, hogy mindenki jól érezze magát bennük.

Zenésztársai mit szólnak, amikor először hallanak arról, hogy nagy családja van?

Meg szoktak lepődni, amikor megtudják, hogy két lányom és négy fiam van. A közvetlen kollégáim körében ez a tény természetesen nem számít újdonságnak, de persze köztük is a nagycsaládosok jellemzően három-négygyerekesek.

Ön is nagycsaládból származik, kicsi koruktól zenei nevelést kaptak és a mai napig működik, illetve rendszeresen fellép a Benyus Testvérek Kamaraegyüttese. Önszántából lett kürtös, vagy kellett a családi zenekarba?

Is-is, mondjuk inkább úgy, hogy irányított döntés volt. A szüleim utolsó előtti gyereke vagyok, a testvéreimből vonósok és fafúvósok lettek, de rézfúvós nem volt. Engem vonzott a rezesek világa, de inkább trombitás szerettem volna lenni. A családom erre azt javasolta, hogy próbáljam ki a kürtöt – és megtetszett. Egyébként a kamaraegyüttesünk repertoár-

jához – ami főképp Mozart és Haydn műveiből áll – jobb választás volt ez a hangszer. Mindez harmadikos koromban történt, de zongorán már ötévesen elkezdtem tanulni.

Emlékszik az első családi koncertre?

Nehéz megmondani, hogy mi volt az első, mert a szüleink folyamatosan csöptették belénk a zenét, és már egészen kiskoromban megfordított lisztesdobozokon doboltam egy hangversenyen, amiről videófelvételünk is van.

A tanulmányai után több díjat is nyert, legutóbb tavaly ősszel a Nemzetközi Amerikai Kürtversenyen (International Horn Competition of America) a profi kategóriában lett első Fort Collinsban. Miért fontos a nemzetközi megmérettetés?

Először azért jelentkeztem versenyre, mert a főiskola zárt közege után kíváncsi voltam arra, hogy hol tartok, meg akartam magam méretetni nemzetközi szinten. Számomra megérte elindulni akkor is, ha az első körön nem jutottam túl, mert a felkészülés során sokat gyakoroltam, próbáltam jobba válni, javult az állóképességem és zenei elképzelésekkel foglalkoztam. Ez mindenképp a zenész javára válik. Ha nem tűzünk ki célokat – ami lehet egy verseny vagy egy szólókoncert is –, akkor belekényelmesedhetünk a hétköznapiakba.

Hat gyerek mellett milyen szervezést igényelt a legutóbbi erőpróba?

Mivel a kürtversenyekre általában maximum harminc éveseket várnak, a már három év-

vel ezelőtt meghirdetett brnoi és a tavalyi amerikai verseny is utolsó lehetőségnek tűnt, ezeken ugyanis magasabb volt a korhatár és még éppen befértem. Minden ilyen esemény előtt egyeztetünk a feleségemmel, hogy meg tudjuk-e szervezni azt, hogy a napi munka és a család mellett fel tudjak készülni. Az amerikai kürtverseny ősszel volt, ami azt jelentette, hogy a nyári szünetben kellett az előírt darabokkal foglalkoznom. Volt, amikor délelőtt próbáltam és délután mentünk el a gyerekekkel közös programra, aztán este, amikor elaludtak, szordinóval gyakoroltam. Egyébként ez a verseny azért is volt különleges, mert online lehetett követni, így élőben tudott szurkolni nekem otthonról az egész család. Itt szeretném megköszönni szerető feleségemnek, hogy mindig mellettem áll, és ilyenkor viszi a vállán az egész családot!

Ez a fajta szigorúan szervezett élet segíti vagy hátráltatja a művészi munkát?

Valóban szerveznünk kell, a feleségemmel minden héten leülünk és megbeszéljük, hogy kinek, hol és hogyan van dolga, de a napi rutin nélküle nem menne. Most, hogy már mindenki óvodás és iskolás, talán kicsit könnyebb, mert reggel mindenképpen el kell indulni otthonról. Ez néha hátránynak tűnik, de a keretek mégis segítik a koncentráltabb munkát, és nem folyik el az idő.

Ön a munkája során érzelmeivel is dolgozik, amit nem lehet csak úgy letenni. Vagy mégis?

A hat évvel ezelőtti Strauss Fesztiválon teljesen beleszerettem Richard Strauss zenéjébe, és előadás után, amikor hazajöttem, még mindig a hatása alatt voltam. A feleségemmel otthon megkerestünk egy-egy operarészletet, aztán volt, hogy sokáig fent maradtam és újrarahallgattam a legszebb részeket. Egyébként

Foto: Rákossy Péter

úgy érzem, egyre inkább képes vagyok arra, hogy különválassam a munkát és a családot, és mivel beosztjuk az időnk, így nem kell azon gondolkodnom próba közben, hogy a gyerekekkel lennék, vagy nem leszek feszült, ha itthon vagyunk, hogy gyakorolni kellene. Mindig azzal tudok foglalkozni, amiben éppen vagyok.

Az év melyik periódusa a legnehezebben menedzselhető?

Teljesen változó, de a december, ahogy szerintem mindenki életében, rendkívül sűrű szokott lenni. Ilyenkor van műsor az Operában többek között *A diótörő*, a *Bohémélet*, a kvintettel is van fellépésünk és az év utolsó hónapjában hagyomány a családi kamaraegyüttes koncertje is. Mindemellett pedig én is szeretnék a családdal együtt felkészülni az ünnepekre.

Az Operában nemcsak az árookban ül, hanem a Zenekari hangversenyeken a pódiumon is. Miben más a két szereplés?

Különböző feladat, de ugyanazt a koncentrációt igényli. Nekem az opera, amely minden érzékre hat, mindig fontos műfaj volt, és akkor is jártam előadásokra, amikor még nem dolgoztam a zenekarban. Ma már a gyerekeimet is rendszeresen elhozom, nekik most éppen a *Hófehérke* és a *7 törpe* a kedvencük. A Zenekari hangversenyek közül az utóbbi időszakban olyan produkciókban vehettem részt, mint a Stefan Soltész vezényelte est, itt például Weber *Klarinétversenyében* Kiss Sándor klarinétművésszel játszottam, és az újrakonzertem is közreműködtem, Vashegyi György dirigálásával. A többi hangversenyt is nagyon várom, hiszen minden hónapban új és nagyszerű kihívások elé állít. ◊

Az amerikai verseny az elismerés és a média-szereplések mellett mit adott önnek?

Egyre többször hívnak kurzust tartani, most pedig Lengyelországból kerestek meg, hogy legyek egy nemzetközi verseny zsűritagja. Azt persze nem tudom, hogy ezt az amerikai díjnak, vagy a korábbi elismeréseknek is köszönhetem...

Ezek szerint a versenyzési időszak után a tanítás lehetősége következik?

A koncertezés és a kurzusok idejét élem most. A rézfúvós kvintettünkkel, az In Médias Brasszal, vagy épp egyedül, egyre több megkeresés talál meg itthonról és külföldről egyaránt. Az Opera és a családi kamaraegyüttes mellett tehát ezekkel is sakkozni kell, amikor a mindennapokat tervezzük.

Volt olyan, amikor választania kellett a munka és a család között?

Egyszer leszerveztük a családi nyaralást és jött a lehetőség, hogy részt vehetek egy pekingi kúrtfesztiválon, ami ütközött az időpontunkkal. Ekkor a feleségemmel úgy döntöttünk, hogy átvaryáljuk, és végül mindkettő belefért az életünkbe. De olyan is volt, hogy Japánba hívtak, és nem tudtam elmenni, mert éppen arra az időszakra vártuk az egyik gyerekünket.

Benyus János és családja | Fotó: Családi fotóalbum

NEMZETI

Mészáros Martin

Schnell Ádám

Móricz Zsigmond

Forró mezők

Rendező: Berettyán Nándor

Bemutató:
2020. március 13.

Előadások:
március 14., április 1., 2.

Gyere velem Operába! – Kérdések és válaszok az operajátszásról

Szerző: Várhegyi András

GermanLateNight, 2018 | Fotó: Nagy Attila

Az *Opera Magazin* sorozatában zenei szakembereket faggatunk az opera műfajának népszerűsítéséről, egyéni élményekről és arról, szerintük hogyan érdemes operát játszani. A legújabb részben *Kondor Kata* és *Csabai Máté* zenekritikusokkal ültünk le beszélgetni.

Az ismerőseiteket tekintve, mindennapi beszédtemáitok között szerepel az opera?

Kondor Kata: Szerencsére olyan barátaim vannak, akikkel lehet beszélgetni az operaelőadásokról. Egész egyszerűen olyan emberek társaságát keresem, akikkel hasonló az érdeklődésünk, így nem okoz gondot ilyen témákat érinteni. A tágabb ismerősi körben mindig felmérem, hogy az illető mennyire tájékozott a műfajban, de ha valakinek nincsenek friss élményei, abban az esetben is többnyire nyitottságot érzek.

Csabai Máté: Nekem eltérőek a tapasztalataim, mert inkább olyan barátaim vannak, akik ha meghallják rólam, hogy rendszeresen járok operaelőadásokra, elcsodálkoznak. Nem kis időmbe telik, mire elmagyaráznom nekik, hogy milyen sokféle darab létezik, a mono-operától kezdve a nagy romantikus

Figaro házassága, 2020 | Fotó: Nagy Attila

operákig, továbbá hogy ezek ugyanolyan történeteket mesélnek el, mint amiket például a filmekben is látunk, és semmi különös nincs abban, ha ezekkel a hősökkel azonosulunk.

Ha az opera műfajával ismerkedő ismerősötök megkérne titeket, hogy ajánljatok neki egy előadást, melyek lennének a főbb szempontok, ami alapján választanátok?

CsM: Én elvinném a januárban játszott *Figaro házasságára*, mert hiszek abban, hogy az operához kellene az olyan nagyformátumú művészek, mint például az ebben a szériában vendégszerepelt Erwin Schrott. Az operanéklés egy csodálatos hangképzési forma, ami nem található meg más műfajokban, lenyűgöző megtapasztalni, hogy a színpadon az énekesek gyakran meghaladják az emberi test korlátait.

KK: Én biztosan nem valamely klasszikus darab klasszikus rendezésére vinném el, hanem azok közül az előadások közül választanék, amik engem is jobban megmozgatnak. Ilyen volt például a Hindemith-darabokra épülő,

2018-as *GermanLateNight*, amely a mai napig intenzíven él bennem. Sok minden közrejátszik ebben, így a Kiscelli Múzeum romtempománának különleges atmoszférája vagy az énekesek, akik rengeteg energiát és „lelket” tudtak belevinni az előadásba.

Nektek mi volt az a kezdeti élmény, ami megszerettette veletek a műfajt?

CsM: Vidéki gyerekként nem igazán adódott lehetőségem operát nézni. Az első élményeim operafelvételekhez kötődnek, aránylag későn sikerült élő opera-előadással találkoznom.

KK: Engem viszonylag korán elvittek az Operába, és udvarias, érdeklődő fiatalként végig is ültem az előadásokat, de nem ekkor történt az áttörés, hanem már fiatal felnőttként. Ez egybeesett azzal, hogy kórusban kezdtem el énekelni, ennek hatására fordultam a műfaj irányába. Megnéztem a Mezzón Peter Brook *Don Giovanni*-rendezését, ami után azt mondtam: ez valami csoda! Nem sokkal ezt követően kezdtem el felfedezni Wagnert: elmentem *A nürnbergi mesterdalnokokra* az Operába, ami máig az egyik nagy kedvencem.

Amikor a fiatalok operafogyasztási szokásairól beszélünk, rendszeresen felmerül az oktatás és a család szerepe, ám, szerintetek mit tehet ez ügyben maga a Magyar Állami Operaház?

KK: Ez összetett kérdés. Fontosak a látványos kezdeményezések, amelyek az intézményre irányítják az emberek figyelmét, de az is szükséges, hogy ezek jól felépítettek legyenek, és valamiféle rendszert alkossanak, több éves távlatban. Én úgy látom, hogy nagyon heterogén a fiatalok, mindenkit más fog meg. Van,

aki egy húzónévre megy be, másoknak egy érdekes rendezés lehet kedvére való, de ennek mindnek egymásra kell épülnie.

CsM: Májusban mutatják be az Erkel Színházban a *Szöktetés a szerájból* című operát Vecsei H. Miklós rendezésében, amit azért tartok szerencsés választásnak, mert a Vígyszínház művésze – korábbi munkái alapján – nagyon jó ritmusérzéssel rendelkezik, Mozart pedig úgy komponálta meg ezt a darabot, hogy egy jó rendezés minden egyes ütemre találhat egy színpadi tréfát, ami nagyon átélhetővé képes tenni az előadást. Kíváncsi vagyok, mit fog kezdeni ezzel a darabbal.

Márciusban pedig Szenté Vajk próbálja ki magát operarendezőként, és *A Mester és Margaritát* viszi színre az Eiffel Műhelyházban, ami szintén nagyon izgalmasnak bizonyul.

Mester és Margarita próba, 2019 | Foto: Berecz Valter

KK: Remek lehetőségnek tartom, hogy az Eiffel Műhelyházban végre alkalom nyílik a kísérletezésre. Eddig problémát jelentett a kisebb közönségréteget érdeklő, specifikusabb előadásoknak megfelelő helyszínt találni, de most ez megoldódni látszik, ami nagyon fontos, mert ezek a produciók színesítik a repertoárt, és megtermékenyítik az operajátszást. A Mester és Margaritára különösen kíváncsi vagyok, hiszen minden új kezdeményezést szeretek, és azt vallom, hogy mindent ki szabad próbálni a művészetben, legfeljebb nem jön be.

CsM: A darab zeneszerzője, Gyöngyösi Levente azzal kísérletezett, hogyan lehet a musicalt és az operát ötvözni, ami mindenképpen izgalmas vállalkozás!

KK: Márciusban érkezik Jake Hoggie *Ments meg, Uram! (Dead Man Walking)* című operája is (Az opera eredetileg a San Franciscó-i Opera megrendelésére készült. A Bent Pen Music egyetértésével. Kizárólagos képviselő: Bill Holab Music – a szerk.), amit szintén izgatottan várok. Ez egy viszonylag sokat játszott kortárs darab, épp nemrég láttam Ryan McKinny közösségi oldalán egy videórészletet, amiben ezt énekelte egy chicagói előadásban.

Szerintetek mitől áll össze egy előadás?

CsM: Akkor jó egy produkció, ha érvényesül benne a zene. Egy opera cselekményének mindenféle árnyalata megtalálható a zenében, amely képes lehet indokolni akár egy formabontónak számító rendezést is. Ugyanakkor ott van Fischer Ádám találó megjegyzése, miszerint Rigoletto szerepe nem a magas aiszról szól, hanem arról, hogy egy apa beleőrül a lánya elvesztése miatt érzett fájdalomba. ○

ERKEL

ERKEL SZÍNHÁZ
ERKEL THEATRE

Richard Wagner

Parsifal

ZENÉS ÜNNEPI JÁTÉK HÁROM FELVONÁSBAN, NÉMET NYELVEN, MAGYAR ÉS ANGOL FELIRATTAL

BRETZ GÁBOR, KOVÁCSHÁZI ISTVÁN / MAGNUS VIGILIUS, SZÁNTÓ ANDREA, KÁLMÁNDY MIHÁLY,
SZEMERÉDY KÁROLY, RÁCZ ISTVÁN

SZÖVEGÍRÓ RICHARD WAGNER RENDEZŐ ALMÁSI-TÓTH ANDRÁS

DÍSZLETTERVEZŐ SEBASTIAN HANNAK JELMEZTERVEZŐ IZSÁK LILI KOREOGRÁFUS BARTA DÓRA

KARMESTER KOCSÁR BALÁZS

BEMUTATÓ: 2020. ÁPRILIS 10., ERKEL SZÍNHÁZ

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

Tudni illik – Kiegészítők az Operában

Szerző: Ménes Márta

Milyen ékszereket válasszunk, ha az Operába készülünk? Mi az, amit semmiképp ne vigyünk be a nézőtérre? Használjunk-e *legyezőt, látcsót?* Mit tegyünk, ha tüsszögünk, vagy folyik az orrunk? Schiffer Miklós stílusszakértő válaszolt.

Mire kell figyelni a kiegészítők kiválasztásakor, ha opera- vagy balettelőadást tervezünk megtekinteni?

Ez attól is függ, épp milyen évszak van. Az elsődleges kiegészítőnk a cipő, télen nyilvánvalóan zárt lábbeliben illik menni egy elegáns rendezvényre. Az Operában, színházban nagyjából azok a szabályok a követendők, amelyek az üzleti megjelenésben is mérvadóak: a nyitottság például a legtöbb esetben tilalom alá esik. A mai világban ezek az előírások már fellazultak, de azt mindenképpen kijelenthetjük, hogy papucsban, vagy edzőcipőben nem ildomos megjelenni egy ilyen rendezvényen. Habár az edzőcipőnek, más néven sneakersnek ma már nagyon sok verziója

Fotó: Fortepan, 1961

Fotó: Kotnyek Antal, 1961, Fortepan

épp az ellenkezőjét valósítják meg: mindent magukra vesznek, amit lehet. Az, hogy ne csörögjön semmi rajtunk, ne adjunk ki hangokat, amikor megmozdulunk a színházban előadás közben, alapvető elvárás. Egyébként is nagyon fontos, különösen az opera világában, hogy semmilyen módon ne zavarjuk a színpadon lévőket vagy az árokban muzsikálókat. Itt a művészi teljesítmény az elsődleges, amit a ruházatunkkal illene megtisztelni, ez azonban sokaknak nem sikerül. A sznobságnak az ellensznobsága, amikor valaki rátartó módon, mocskos ruhában, akril pulóverben megy Operába. Ezzel azt próbálja sugallni, hogy ő már annyira entellektüel, hogy ezt is megteheti... Ezen én mindig jókat nevetek.

Mit illik és mit nem illik magunkkal vinni a nézőtérre? Használhatunk-e legyezőt, látcsót?

A legyező addig rendben van, amíg másokat nem zavar. A látcsó egy régi színházi kellék, ma már ritkán látom. Gyermekkoromban a látcsóhasználatnak is megvolt a kultúrája, az Erkel Színházban még bérelni is lehetett, de ez napjainkban nem jellemző. Amit semmiképp sem illik a nézőtérre behozni, az az élelem, és a táskából persze a kis laposüveg se kerüljön elő... Feltételezhetnénk, hogy ezt már nem kell elmondani, de azt tapasztalom, érdemes mindent elismételni, mert mindig akad valaki, akinek ez új információként hat.

léteznek: az igazi edzőcipő, a bőrből készült luxury, vagy más anyagból való, de mégis luxury modellek komoly presztízzsel bírnak. Külföldön például azt tapasztalom, hogy egyre több jól öltözött férfi és nő kombinálja a sneakerst akár alkalmi öltözettel is, ezzel nyilvánítják ki az érzés- vagy gondolatvilágukat.

Milyen ékszereket viseljük? Kínos, ha a legszebb ária közben egy csörgő-zörgő karkötő vonja el a figyelmünket...

Az ékszer nagyon személyes, az egyik legnagyobb jelentőséggel bíró kiegészítő, egyedi ízlésünk finom tükré, így mindenképpen figyelni kell arra, hogy összhangban legyen a megjelenésünkkel. Az ékszerviselésnek az üzleti életben is megvannak a szabályai: hétnél többet nem illik hordani. A túlékszerezettség, a túlcicomázottság semmiképp sem előny, igaz, az esti programoknál ennek sokszor

Fotó: Fortepan, 1961

Tegyük fel, hogy megvan a jegyem, de lebetegedtem. Köhögök, orrot fújok, de mégis meg szeretném nézni az előadást. Mit tegyek? Érkeznek százas papírzsebkendővel felszerelkezve?

Semmiképp. Hagyja ki az eseményt. A köhögés, tüsszögés, krákogás zavarja azokat, akik a környezetében ülnek. Alapvetően udvariatlanság ilyen állapotban egyáltalán emberek közé menni. Adjuk el a jegyet valakinek, vagy adjuk oda ajándékba, higgyék el, mindig fogunk találni olyat, aki örül neki. ○

Egy üresedésnek köszönhetően már harmadéves zeneakadémistaként felvételt nyert az Opera Zenekarába, később épp megpillantott egy szerkezetet egy műhelyben, amit otthon újraalkotott, és a mai napig a fa vékonyításához használ, majd egy főmérnöknek köszönhetően a móri fémgyár teljesítette megghiúsulni látszó rézcsőrendelését. Préda László hazánkban legrégebb óta, azaz *negyven éve készít karmesterpálcákat*. Most ő mesélt a szakma titkairól, és másik szenvedélyéről, a barokk trombitákról.

Véletlenek játéka

Szerző: Filip Viktória

Fotó: Kummer János

Úgy tudom, az utolsó pálcakészítő, Dóka Emánuel halála után Kovács László karnagy úrnak faragta az első pálcát...

...inkább csak csiszoltam, de nagyon jó érzés volt, hogy segíthettem. Mindig is szerettem barkácsolni, gyerekként az is megfordult a fejemben, hogy asztalos vagy fotóművész leszek. A kézi csiszolás azonban fáradságos és gyenge hatásfokú, ezért más megoldást kellett keresnem. Az utcán járva az egyik alagsori műhely ablakában egyszer csak megláttam egy szerkezetet, amit otthon lemásoltam és tökéletesíttem. Ennek az eszköznek a segítségével a vékony farúdból még keskenyebbet tudok esztergálni.

Negyven éve foglalkozik karmesterpálca-készítéssel. Változott a karmesterek ízlése az évek során?

Az én darabjaim 40, illetve 36 centisek, de sokan egyéni igényrel fordulnak hozzám, így 43 és 45 centiméter hosszúakat is készítettem. Ilyenkor kicsit aggódom a kon-

certmester szeme világáért, a fa rész is könnyebben eltörhet, a súlya is nehezebb, de valaki így szereti. A karmesterpálca egy hangszer, a dirigensnek pedig igényesnek kell lennie – bár láttam már példát arra is, hogy a markolatnál hajgumival körbetekert, kínai evőpálcikával vezényelt valaki.

Mi az ön pálcáinak a különlegessége?

Nagyon ügyelek arra, hogy a baton súlypontja mindig az adott modellnek megfelelő legyen, például az egyik típusnál pont ott kell lennie, ahol megfogják: a hüvelyk- és mutatóujj között. Ez nagyon kellemes érzés, mert nem húz egyik irányba se: mintha nem is lenne a tenyerünkben semmi. Fontos, hogy az a karmester, aki tőlem kér pálcát, mindig ugyanazzal az érzettel tudja a kezébe venni azt.

Hányféle modellt alakított ki?

Tízfélével dolgozom, melyek közül az egyik, a hosszú gumifogantyús nagyon hasonlít arra a Ferencsik-pálcára, amit annak idején Dóka

Emánuel – aki a Magyar Rádió kórusában énekelt – készített a jeles karmesternek. Ez egy jól megmarkolható modell, amit Medveczky Ádám is előszeretettel használ. A cseppformájú parafavégűt azért szeretik, mert lazán lehet kézbe fogni. Készítettem pálcát egyébként Lamberto Gardellinek, Giuseppe Patanének, és számos külföldi dirigensnek, akik Magyarországon jártak.

Melyik a pálcák Stradivarija?

Jó a kérdés. Külföldön jártam egy olyan múzeumban, ahol összegyűjtötték a híres karmesterek munkaeszközeit. Nagyon furcsán mutattak: vastagabbak, hosszabbak,

sétapálca méretűek, hiszen a pálcák őse is ilyen volt, csak később vált egyre kisebbé. Régebben a koncertmester intett a vonójával, csak később alakult ki az az igény, hogy valaki a zenekar előtt állva dirigáljon. A jó pálcá szerintem mindenképp fehér színű. Ugyan létezik natúr kivitelű is, de a zenészek inkább csak a periférikus látásukkal érzlelik azt, ezért hasznosabb az élénkebb szín. A fán is sok múlik. Én hársfával dolgozom. Az alapfáim felét azért kell eldobnom, mert csak az a pálcaanyag felel meg, ami csomómentes és a hosszanti száliránya tökéletes. Fontos az is, hogy ne a fa közepéből származzon, mert az puha, és nehéz lefaragni.

Mi a helyzet az üvegszálas karbonból kialakított darabokkal?

Én még nem találkoztam olyan üvegszálas vagy kompozit pálcával, aminek a fához hasonló érzete lenne. A karmester ugyanis akkor érzi jól magát, ha egy erős ütés rezgése – amit természetesen ez a vékony rúd is átvesz – egyszerre csillapodnak le a kezében és a pálcában. Sem előbb, sem később, mert az már más, szerintem kényelmetlen érzetet ad. Az üvegszállal az a gond, hogy mivel üveg, nagyon nehéz és nem rezonál. Persze van, aki erre esküszik vagy épp babonásan ragaszkodik még a törött pálcájához is.

Sokat tud a karmesterek munkájáról, hiszen tizenkét évig volt első trombitás az Opera Zenekarnak. Hogyan került az együttesbe?

Édesanyám az Opera Énekkarban énekelt, az Operaház mellett laktunk, így lassacskán beszívárgott az életembe a műfaj, amit nagyon megszerettem. Harmadéves zeneakadémista voltam, amikor felvettek az Operába. Külön engedélyt kellett kérnem, hogy dolgozhassak. Pont távozott a zenekarból három trombitás. A véletlen, a szerencse vagy az égiek csak akkor állnak mellénk, ha képesek vagyunk elhinni, hogy amit kívánunk, az megtörténik. Hinni azonban nem könnyű, mert sokszor ott van bennünk a kételkedés vékonyka hangja is. A hit alapja önmagunk elfogadása és megszeretése, mégpedig minden hibánkkal együtt. Így élhetünk olyan hangulatban, olyan jó érzéssel, ami egyszerűen bevonzza a kedvező lehetőségeket.

Ilyen lehetőség volt a barokk trombitával való találkozás is?

Harminc évvel ezelőtt egy hangfelvételen hallottam először ennek a hangszernek a hangját, és azonnal beleszerettem. Akkor még nem nagyon lehetett jó instrumentumokat venni, ha kapható volt, azt roppant drágán adták. Így elkezdtem kísérletezni. Mindez tíz évig tartott, és nagyon élveztem az útkeresést, bár, ha tudtam volna, hogy milyen nehéz korpuszt (tölcsért – a szerk.) készíteni, lehet, hogy bele se vágok. De amikor a legutolsó forrasztás is elkészül, amikor a darabokat összeillesztve az alkatrészek hangszerré válnak, és először fújom meg a trombitát, az számomra leírhatatlanul csodálatos érzés.

Szordínókkal is foglalkozik. Miért?

Kevés a jó szordínó. Általában feljebb viszik a hangmagasságot, amit sokszor nincs idő korrigálni. Sokat kísérleteztem, hogy olyat tudjak készíteni, ami nem változtatja a tonalitást, magasan és mélyen is szépen szól. Halkan lágy, hangos játéknál effektszerű, éles, fémesebb hangja van. Szállodaszordínóim is vannak, amiket a trombitaművészek előszeretettel vásárolnak.

Miért van a műhelyében szörtelenítő gyanta és körömrészelő a különböző átmérőjű rézcsövek mellett?

A véletlennek köszönhetően figyeltem fel a gyantára, amikor a fodrászra várakozva a szalonban a kozmetikus hölgy odavágott egy kis, gyantával teli edényt a villanyrezsóra. Addig sokat kínlódtam a csövek hajlításához hagyományosan használt ólommal. Ennek a fémnek magas az olvadáspontja, és szinte azonnal megdermed, ezzel apró légréseket hagy, ami hajlításnál meg-megtöri a csövet. Ezeket az egyenetlenségeket aztán ki kell kalapálni. A gyanta viszont – a megfelelő, kikísérletezett hőmérsékleten – lassan tölti ki a teret, belesűrűsödik a csöbe, így nem okoz gondot. A női körömrészelőt pedig akkor használok, ha forrasztásnál kicsit kijön a cin, mert ezzel tudom a legszebben letisztítani.

Fotó: Kummer János

Hol szerzi be a nyersanyagot?

A '90-es években, amikor elkezdtem barokk trombitákkal kísérletezni, Bécsből hoztam a rézcsöveket. Később Móron felkerestem a színesfémcsőgyárat, ahol leadtam a rendelésem, de közölték, hogy ilyen kis mennyiséget nem fognak nekem legyártani. Ismét a véletlen sietett a segítségemre: az irodába benyitott egy főmérnök, aki kiadta utasításba, hogy írják csak hozzá nyugodtan egy nagyobb rendeléshez az enyémet. Két hét múlva mehettem a csövekért, amiket selyempapírba csomagolva, méretre vágva kaptam meg. Móról annak idején a Yamahának is szállítottak, így én is olyan anyagösszetételű rezet kaptam, mint az egyik legjobb japán hangszergyár.

A trombitái teljesen autentikusak?

Az enyémeek háromszáz éves hangszerek másolatai, kiegészítve segédlyukakkal, amik az intonációt segítik. Ezek a nyílások a barokk korban nem léteztek. Elképzelni sem tudjuk, hogyan tudtak úgy tisztán játszani, hiszen a diatonikus skála (pontosan félhangonként felosztott skála – a szerk.) és a trombita természetes felhangsora nem mindenhol fedi egymást. Ma is vannak, akik nagy erőfeszítések árán, teljesen korhű hangszert próbálnak megszólaltatni, de az a tapasztalat, hogy a mai fül nehezen tolerálja ezt a fajta hangzást. A segédlyukakon kívül a befúvócső kialakítása segíti a hangszer- és hangbiztonságot. Argentínába, Németországba, Franciaországba és Csehországba jutottak el a hangszereim, amikre örök garanciát vállalok: ha például fel kell újítani, ha a selyemzsinór kötözést kell lecserélni, ha letörik róla valami, ingyen megjavítom. Nekem az az érdekem, úgy vagyok nyugodt, ha a világ számos táján tökéletes Préda-hangszereket, és igényes pálcákat vesznek kézbe a művészek, a nézők pedig szépen szóló barokk trombitákban és nagyszerű karmesteri teljesítményben gyönyörködhetnek. ○

Mi az oka a dallamtapadásnak?

A legtöbben ismerjük azt a bosszantó érzést, amikor egy dallamot egyszerűen képtelenek vagyunk kiverni a fejünkéből – függetlenül attól, hogy tetszik-e a dal.

A Goldsmiths University tanulmánya szerint agyunk alakja és mérete felelős azért, hogy mennyire vagyunk hajlamosak rákattanni a fülbemászó dallamokra. A szakemberek negyvennégy – 25 és 70 év közötti – résztvevő szokásait firtatták, akik két online tesztet tölthettek ki. Az egyik teszt, az ún. Imis (Involuntary Musical Imagery Scale) azt vizsgálta, hogy a dallamok hatására kedvünk támad-e mozogni, táncolni, illetve maga a zene és a reakciók segítik-e a mindennapi életet, vagy inkább szorongást keltenek. A második teszt, a GMSI (Goldsmiths Musical Sophistication Index) azt vizsgálta, hogy mennyire muzikálisak a résztvevők: játszanak-e valamilyen hangszeren, járnak-e koncertekre. Ezután a résztvevők agyműködését is megvizsgálták MRI segítségével. Kiderült, hogy azok, akik vastagabb agyterületekkel és több szürkeállománnyal rendelkeznek, ritkábban kapnak dallamtapadást, míg azok, akiknél vékonyabbak ezek a területek, nemcsak többet álmodoznak, de a dallamok is jobban megragadnak a fejükben. E vizsgálatot megelőzően is több kutatás kereste a különös jelenség okát. Ezek közül az egyik megállapította, hogy a népesség 90 százaléka legalább heti egy alkalommal kap dallamtapadást, és 15 százalékuk kimondottan idegesítőnek, zavarónak találja ezt a tünetet.

Fotó: Kummer János

Régi-új utakon

Szerző: Filip Viktória, Jávorszky György

Tavaly nyáron újabb fejezet kezdődött a BMW Group Magyarország és a Magyar Állami Operaház öt éves partnerségének történetében. A cégcsoport hazai vállalatának ügyvezető igazgatói posztját Maciej Galant vette át, aki az elmúlt tizenhárom évben Szlovéniában és Lengyelországban ért el sikereket. Korábbi, gazdag kulturális tapasztalatairól, a jelenlegi eredményekről és az elkövetkezendő időszak törekvéseiről beszélgettünk.

A BMW és a MINI értékesítése évek óta stabil növekedési pályán áll Magyarországon. Ön milyen stratégia mentén fog tovább építkezni, és ezen belül milyen szerepet szán a Magyar Állami Operaháznak?

A BMW magyarországi felívelése folyamatos, a térnyerés már néhány éve megkezdődött, de több tényező révén ez a tendencia azóta is tart. Ez részben annak köszönhető, hogy a magyar vásárlók – tudatában a szigorúbb előírásoknak – már nem csak dízel vagy benzines, hanem hibrid és elektromos autókat is előszeretettel választanak. Mindazonáltal, a károsanyag-kibocsátásra vonatkozó új EU-szabályozás, a vevők igényeinek változása, illetve egyéb globális ellenszelek új kihívások elé állítanak minket. Biztos vagyok benne, hogy cégünk jól felkészült, továbbra is nagy hangsúlyt fektetünk az elektromos és plug-in-hibrid járművekre, eleget teszünk az előírt céloknak, de főként ügyfeleink igényeit tartjuk szem előtt.

Ezt a szándékunkat az elmúlt év maximálisan visszaigazolta, hiszen mind a BMW, mind a MINI, illetve a Motorrad brandünk rekordeladást teljesített: 3714 BMW-t, 424 MINI-t és további 534 db motorkerékpárt adtunk el. Minden márkánkkal új csúcsokat értünk el

tavaly – a pozitív irányú fejlődés tehát valóban konstans. A BMW Group nagyívű modelloffenzívát folytat évek óta, amit 2020-ban is tovább kívánunk vinni.

Partneri együttműködésünk az Operával öt-éves múltra tekint vissza. Ez alatt az idő alatt fontossá vált, hogy az autók technológiai felkészültségét kulturális többlettel egészítsük ki. Az új luxusautóink esetében – mint amilyen az X7 exkluzív külsővel és belsővel –, vagy a 8-as sorozatnál megpróbáltuk az Operát, a zenét is beépíteni abba, amit kínálunk. Az Eiffel Műhelyház megnyitása pedig még több értéket, új, izgalmas tartalmat és lehetőségeket ad majd ehhez a gyümölcsöző partneri viszonyhoz.

Valóban, vendégként és egy-egy új autómoddell kiállítását, a BMW mindig jelen van az Eiffel Műhelyház kiemelt eseményein: az alapkőletételnél, a Bokrétaünnepen, A kairói lúd premierjén, ami a próbaüzem első bemutatója volt. Milyen lehetőségeket látnak az Opera új létesítményében?

Az Eiffel Műhelyház nem csupán egy új budapesti kulturális helyszín, hanem egy lenyűgöző épület, egy darabka történelem, és a fenntarthatóság egyik nagyszerű példája.

Úgy gondoljuk, sokat fog hozzáadni az Opera értékéhez, amit a partnereink és természetesen a közönség is megtapasztalhat majd. Izgalmas végigkövetni azt a kiváló újítási folyamatot, ami ennek a régi, ipari területnek a középpontjában zajlik. Különösen érdekes az, hogy hogyan válik egy ódon vasúti járműjavító kulturális komplexummá, ami vonzza majd az embereket, és élénk, egyedi hangulatot teremt. Véleményem szerint ez nem csak a budapesti kultúra lenyomata lesz: túl fog mutatni az ország határain is, nagy hírnevet szerezve.

Ilyen határokon átívelő kezdeményezés és is, hogy a BMW Group több mint ötven esztendeje működik együtt a kultúra képviselőivel. Ezért az elkötelezettségért 2018-ban Brüsszelben átvehették a Corporate Art Award® díjat is. Milyen mértékben járulhatott hozzá ehhez az elismeréshez a BMW Group Magyarország és a Magyar Állami Operaház közös munkája?

Természetesen a BMW nem csak Magyarországon, a világ számos pontján szoros kapcsolatot ápol a legrangosabb operaházakkal. Lengyelországban éppen a pályám elején kezdődött, és már tizennégy éve tart ez a fajta partnerség, de a régió több országában is létezik ilyen típusú együttműködés. Mindez azért nagyon fontos, mert így a vásárlóink egy plusz réteggel, a kultúra értékeivel is gazdagodhatnak.

Nem tudnám megmondani, milyen arányban befolyásolta a budapesti munka a kitüntetés elnyerését, de mindenképpen elengedhetetlen pillére a magyarországi kulturális kommunikációnak. Az a sokféle mód, ahogyan a színergiákat hasznosítjuk, a különböző események, kreatív ötletek és projektek a BMW Group müncheni központjában is igen jó

Gregory Kunde | Fotó: Nagy Attila

Elina Garanča | Fotó: Nagy Attila

Erwin Schrott | Fotó: Nagy Attila

megítélés alá esnek. Az elképzelésünk az, hogy ha az Operának vannak olyan jövőbeli tervei, amit már előkészített, de még kell hozzá egy kis energia, támogatás, mi segítünk megvalósítani azt.

Az évek óta támogatott események – a Diótörő Fesztivál, a báli szezonban rendezett Estélyek (idén Keresztény Farsang), és az évad végét jelző Májusünnepek, ami most a KeresztFeszt nevet viseli – is jól reprezentálják, hogy hogyan tudja erősíteni egymást két brand. A nagyszabású események jelentik továbbra is az együttműködés fő irányát?

Mindenféle lehetőséget megvizsgálunk, és biztos vagyok benne, hogy a BMW Group a jövőbeni projektek integrált része marad. A következő, régóta várt rendezvény az Eiffel Műhelyház nagyszabású megnyitója lesz. Remélem, hogy ha egyesítjük erőinket, még nagyobb és emlékezetesebbé tehetjük ezt a kultúrtörténeti pillanatot.

A BMW autóit azonban nem csak Budapesten látni. Az Operát az Operából! sorozat részeként vidéki városokba is elkísérték a művészeket. Milyen eszmei

José Cura | Fotó: Csibi Szilvia

vagy üzleti hozadékaik voltak ezeknek a kitelepüléseknek?

Csodálatos volt megtapasztalni, mennyire vonzó az Opera akkor is, amikor kilép „otthonából”, és országjáró körútra indul, ezzel is közelebb hozva az előadóművészetet és a művészeket más városok lakosaihoz, közönségéhez. A kulturális kommunikációnak és tevékenységnek nincsenek határai. Olyan üzenet ez, amely nem csak fontos, de sokféle módon érvényes, helyszíntől függetlenül. Viszonteladó partnereink és vendőik nagyra értékelték a lehetőséget, ezért reméljük, hogy a jövőben is lesznek hasonló kezdeményezések.

Változatlanul a BMW biztosítja a hazánkba érkező, külföldi operaénekesek shuttle szolgáltatását. Az utóbbi években a 7-es sorozat limuzinjainak kényelmét élvezhette Edita Gruberova, Elina Garanča, José Cura, Gregory Kunde, Sonya Yoncheva és Erwin Schrott is, akik mindig szívesen pózoltak az autók mellett vagy épp benne. Hogyan varázsolnak ilyen elégedett mosolyt a sztárok arcára?

Mindig azt keressük, hogy mi a legmegfelelőbb megjelenési mód az Opera világában.

Fotó: Nagy Attila

egyik első benyomás, amit egy vendégművész a városból és az országból megtapasztal, és ezzel már kellemes környezetben érezheti magát. Akár gyakorolhat is az autóban, amely csendesen, szinte egy stúdió hangszigeteltségével gördül a városban és a kiváló audio rendszeren vissza is hallgathatja magát. Erwin Schrott januárban utazott velünk, és a visszajelzések alapján kiváltképp meg volt elégedve az általunk biztosított szolgálattal. A világhírű uruguayi basszbariton négy fantasztikus előadásban szerepelt Figaróként és Almaviva grófként is, teltházas sikert aratva az Erkel Színházban. A BMW Group Magyarország tehát jól illeszkedik ebbe a kontextusba, és bízom benne, hogy a jövőben is további számos, közös sikert érünk el. ○

A világsztárok budapesti tartózkodását a BMW shuttle szolgáltatással tudjuk a legtermészetesebb módon támogatni. A BMW olyan, mint a legjobb öltözék, amit egy énekes a színpadon viselhet. Biztos vagyok benne, hogy egy öreg öltönyben vagy egy kopott kosztümben nem érezné magát olyan sikeresnek, nem hinnie magában olyan mértékben. A repülőgépről vagy más járműről leszállva a BMW shuttle az

KEPMÁS

MAGAZIN | nőknek és férfiaknak

AZ OLVASÁS ÖNMAGUNKKAL TÖLTÖTT MINŐSÉGI IDŐ

INSPIRÁLÓ INTERJÚK ÉS TÖRTÉNETEK

HITELES ÍRÁSOK AZ ÉLETRŐL

LÉLEKTAN A HÉTKÖZNAPOKBAN

KULTURÁLIS TARTALMAK

SZAKÉRTŐI TANÁCSOK

KEPMAS.HU
ELOFIZETES@KEPMAS.HU

Titáni szépség

Szerző: Jászay Tamás

Fotó: Gál Béla

Minden város, amely saját operaházzal rendelkezik, joggal büszke az épületre és a benne fellépő művészekre. A Perzsa-öböl partján fekvő *Kuvaitváros* 2016-ban megnyílt kulturális központja túlzás nélkül egyedülálló mind között.

A Sejm Jaber Al-Ahmad Kulturális Központ – ahol januárban az Arabesque International szervezésében és promotálásával a milánói Scala *Giselle*-produkcióját kísérte négy alkalommal az Opera Zenekar – a világ egyik legnagyobb kulturális beruházásának a része. Az öböltől karnyújtásnyira lévő épületkomplexum négy elemből áll. Itt található a Közel-Kelet legnagyobb, kétezer fő befogadására alkalmas operaháza, de a szórakozni és tanulni vágyók választhatnak az épületegyüttesben működő mozi, könyvtár, illetve további színházterem és a konferenciaközpont közül is. A 2016. október 31-én fényes külsőségek között megrendezett nyitóesten Kuvait előkelőségei tapsoltak az olasz tenor, Andrea Bocelli és a kuvaiti muzikusok fellépésének.

Mielőtt az intézmény küldetéséről szólnánk, muszáj az épületről beszélni. Ez a bekezdés csupa „leget” fog tartalmazni: Kuvait joggal

büszke a nemzetközi építészeti díjakkal jutalmazott, lélegzetelállító konstrukcióra. Alig huszonkét hónap alatt, tízezer munkás mintegy tizennégy millió munkaórában húzta fel a létesítményeket. A költségek sem hétköznapiak: a végső számla 750 millió dollárnál (225 milliárd forintnál) is többre rúgott... Nincs vége a zavarba ejtő felsorolásnak, hiszen az építmények föld fölötti és alatti részeiben összesen mintegy 400 ezer köbméter beton és 25 ezer tonna vas található. A 214 ezer négyzetméteren elhelyezkedő kulturális komplexum madártávlatból olyan, mintha valaki fényesen csillogó, szeszélyes alakú drágaköveket hajított volna a vízpartra.

Fotó: Gál Béla

Fotó: Gál Béla

A hatásért nagyban felelős az épület 50 ezer négyzetméteres, változatos geometrikus mintázatot követő felülete, és az azt borító titánbevonat. A különleges fémet világszerte megtalálni kulturális intézményeken: a bilbaói Guggenheim Múzeum, a Denver Art Museum és a Pekingi Nemzeti Előadó-művészeti Központ után a Közel-Keleten először itt, Kuvaitvárosban használták a titánt. Az ok az anyag kedvező tulajdonságaiban keresendő: könnyű, erős, rugalmas, kemény, szívós máteria, ami ellenáll a korróziónak.

OPERAHÁZAK

A sokezer éves iszlám hagyomány, valamint a nyugati gondolkodás és technológia ötvözése nem csupán a grandiózus épületben érhető tetten. Az Irak és Szaúd-Arábia határolta aprócska ország számára a kultúra elsődleges fontosságú. A kuvait harmadik sejkje után elnevezett Sejk Jaber Al-Ahmad Kulturális Központ küldetése a lakosság művelése, szórakoztatása, inspirálása: a kapuk nyitva állnak mindenki előtt életkortól és társadalmi helyzettől függetlenül. Amellett, hogy az intézmény bemutatkozási lehetőséget nyújt a régió feltörekvő művészeinek, a nemzetközi platformról is meginvitálja azokat a produciókat, amelyek érdekesek lehetnek a kuvaitiak számára. Musicalek, szimfonikus hangversenyek, balett- és operaelőadások képviselik a nyugati kultúrát. A statisztikák biztatóak: a látogatók ma már nem csak az elképesztő épületre kíváncsiak, hanem arra is, ami a falai között zajlik. ○

Fotó: Gál Béla

Fotó: Abdallah Deniwar, Arabesque International

Fotó: Gál Béla

PAPAGENO

Ne csak olvassa, hallgassa is a Papagenót
– már mobilon is!

Töltse le most!

Az Apple, az Apple logó az Apple Inc. bejegyzett védjegye.
Az App Store az Apple Inc. szolgáltatási védjegye.
A Google Play és a Google Play-logó a Google LLC védjegyei.

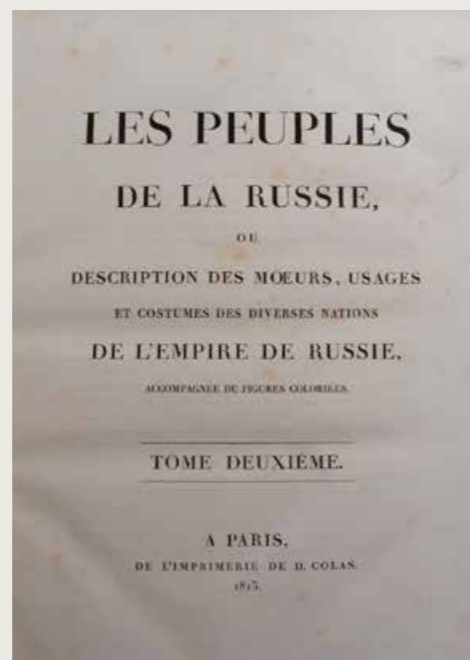

○ Effigies Ducum et Regum Hungariae - Magyar királyok és hercegek képmásai c. latin nyelvű könyv címlapja | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

Könyvlopás az Operaházban

Szerző: Karczag Márton

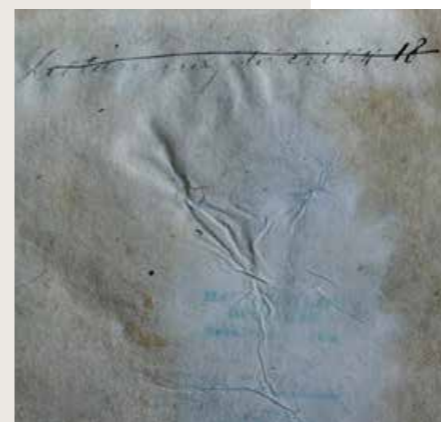
Néhány évvel ezelőtt egy derűs tavaszi reggelen különös e-mail fogadott. Egy igen jónevű, londoni ritkaságokra specializálódott antikvárium küldött néhány képet pár 19. század eleji könyvről, melyeket eladásra kínáltak nekik. A jószemű angol régiségkereskedők *felfedeztek valami szokatlant*: valaki mindegyik kötetből megpróbálta eltávolítani a Magyar Királyi Operaház pecsétjét...

○ Les peuples de la Russie - a másik, orosz népek leírását tartalmazó könyv belső borítója | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

○ Erb-Huldigung Mariae Theresiae - Hódolat Mária Teréziának c. harmadik könyv címlapja | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

○ A kivakart operai pecsét | Fotó: Shapero Raere Books antikvárium, London

Nem kellett sokáig keresni, míg kiderült, a könyvek valóban szerepelnek a Szcenikai könyvtár leltárában. A polcokon viszont hűlt helyük volt. Az antikvárium magánál tartotta a könyveket, és azonnal értesítette a Scotland Yardot, miközben az Opera illetékesei is felvették a kapcsolatot a magyar rendőrséggel. Rövidesen világossá vált: az egyik korábbi produkció külföldi tervezőjének asszisztense annyira soknak találta a munkáját, hogy hétvégenként is bent maradt, mert egyedül, nyugalomban akart dolgozni a szcenikai irodán. Buzgalmának eredménye nemcsak egy gyönyörű előadás lett, hanem néhány, ragyogó szakértelemmel kiválasztott kötet is áldozatául esett...

De mi is az a Szcenikai könyvtár – melynek létéről a nagyközönség eddig valószínűleg

sohasem hallott? Egy olyan belső használatra szánt gyűjtemény, amelynek pontos eredete a múlt homályába vész. Alapjait vélhetően Keglevich István (intendáns 1886 és 1888, majd 1898 és 1902 között – a szerk.) vetette meg. A gróf egyik első hazai teátrumi vezetőként ismerte fel kora legdivatosabb színházi irányzata, a meiningenizmus jelentőségét, és próbálta azt meghonosítani az Operaházban, illetve a Nemzeti Színházban. Ennek értelmében aprólékosan kidolgozott, „korhű” díszleteket, jelmezeket és kellékeket rendelt vagy tervezetett az előadásokhoz. Célja eléréséhez számos viselet- és zenetörténeti, heraldikai, történelmi, és egyéb kultúrtörténeti könyvet, albumot szereztetett be, amelyek megkönnyítették Spannraft Ágoston és a tervező-utódok munkáját. A kötetek egy része az 1800-as évek végén is ritkaságszámba mehetett, akadnak száz évvel korábban kiadott példányok is.

Az Operaház negyedik emeletén, a Hajós és a Lázár utcai szegletben, a festőműtermek mellett bújt meg a színház mindenkor vezető tervezőinek galériás, pazar kilátással rendelkező birodalma. Spannraft után Kémény Jenő, majd Oláh Gusztáv, Fülöp Zoltán, Forray Gábor, végül Csikós Attila lakták a szobát, amely a bezárás előtt szcenikai irodaként működött. Itt helyezték el tizennégy hatalmas zárható szekrényben a Szcenikai könyvtár több mint ezer kötetét, amelyet a tervezők az elmúlt évszázadban szinte kivétel nélkül használtak, gyarapítottak és személyes pecsétjükkel láttak el.

Miután azonban a Szcenikai iroda a tavasszal megnyíló Eiffel Műhelyházban kap új otthont, a tervek szerint a jelenleg egy raktárban őrzött könyvtár is itt fog méltó helyére kerülni, hogy a színház tervezői a következő évszázadban is örömmel használhassák. A több éves könyvlopás-ügy pedig lassan a végéhez közeledik: a Scotland Yard alig várja, hogy hazaküldhesse az Európán végigvándorolt albumokat. ○

Haszontalan receptek böjt idejére

Szerző: Mona Dániel

Javában tart a nagyböjt. Egy gasztronómiai rovatnak pedig mi más lehetne ekkor a témája, mint az önmegtartóztatásról szóló negyvennapos időszak fogásai? Pontosabban *a hal*. Még pontosabban az operairodalomban megjelenő halak – programajánlóval.

○ Az árnyék nélküli asszony, 2014 - Heiko Trinsinger, Geiger Lajos és az Opera Gyermekkara | Fotó: Csibi Szilvia

A húsvétot megelőző hetekben, a szigorú böjti napokon az egyház előírása alapján tilos húst fogyasztani, van azonban néhány kivétel. Ilyen a hód, de az operai hódok aligha töltenének meg egy teljes cikket, ezért esett választásunk inkább az uszonyosokra. Persze a 17. századi észak-amerikai papok szerint a hód is hal, hiszen kiválóan úszik és ideje zömét a vízben tölti. Ezért kerülhetett fel a nagyböjt alatt is fogyasztható húsk listájára, de mivel hazánkban a hód védett állat – és mert a viziló is jól úszik, mégsem hal –, vissza az eredeti témánkhoz. Ahogy a kalácsnak, báránynak, tormának és tojásnak is megvan a szimbolikus jelentése, természetesen a hal is jelentős

keresztény jelkép – nem úgy a hód. Nemcsak a foglalkozásukat tekintve eredetileg halász apostolokra utal, akiket Krisztus az „emberek halászává” tett, hanem Jézusra magára is. A hal szó görög megfelelője ugyanis betűszó a „Jézus Krisztus, Isten Fia, Megváltó” szavak kezdőbetűiből.

Ha beütjük a YouTube keresőjébe a „Fish Opera” kulcsszavakat, igen érdekes eredményeket fogunk találni. Ám biztató, hogy első helyen Schubert *A pisztráng* című dala szerepel, ami azt sugallja, érdemes kutakodni a klasszikus zenében megbúvó kopoltyúsok után. Ott van például a Fresco Opera produk-

ciója, a *Fish Fry - Comedy, Opera, & a Secret Recipe*, amelyben többek közt a *Carmen* és *A varázsfuvola* népszerű dallamai csendülnek fel új szöveggel. A történet szerint Sal egy sült haláról híres étterem vezetője. Távollétében helyettesre van szüksége, ezért három kérdés elé állítja a jelentkezőket, mielőtt kiadná kezéből az étkezdét és azt a bizonyos titkos receptet... Maszkira (a horgászok és a halételek fogyasztói körében is kedvelt ragadozó halfaj - *a szerk.*) pecázó turisták, váratlan románc, ármány – már csak egy hód hiányzik a sztoriból.

Szintén a sült hal, pontosabban egy krumplis halgolyó kerül a középpontba az *Il pescebollo* című 19. századi pasticcióban. Ahogy mondani szokták, a Bellini, Donizetti, Mozart és Rossini zenéire támaszkodó opera megtörtént eseményeken alapul: éhes főhősünk Bostonból Cambridge-be szeretne eljutni, de csak 25 centje van, amiből aligha jön ki a vacsora és az utazás is. Az étkezés mellett dönt. Vajon miért nem játsszák gyakrabban ezt a remekművet?

Mielőtt rátérnénk cikkünk operai apropójára, ejtsünk pár szót Rimszkij-Korszakov *Szadko* című operájáról. A novgorodi guszlijátékos- és énekesről szóló történetben Szadko, miután világjáró terveit faluja kigúnyolta, elvonul, hogy a halaknak mesélje el álmát. (Nem csoda, ha eszünkbe jut a halaknak prédikáló Pádusi Szent Antal.) Isteni sugallatra aztán aranyhalakat fog ki, így válik a község leggazdagabb

emberévé. De mint tudjuk, az aranyhal nem arra való, hogy megegyük, úgyhogy vissza a sült halhoz...

Az *árnyék nélküli asszony* Richard Strauss legösszetettebb műve. A több síkon (isten, császári, halandó) zajló cselekmény tele van utalásokkal és jelképekkel. Az árnyékát kereső császárné és segédje, a varázsserejű dajka a kelmefestő Barak házában köt ki a halandók világában tett utazás során. A dajka szép szeretőt, nagy vagyont ígérve rábeszéli Barak feleségét, hogy váljon meg árnyékától, igaz, az örök gyermektelenségbe taszítaná az asszonyt. A kelmefestőné hajlik az alkura, miközben eszébe jut, hogy elfelejtett vacsorát készíteni urának. A dajka mágiával pillanatok alatt kisüt – hód híján – őt halat. A serpenyőben sercegő állatok egyszer csak síró énekbe kezdenek a meg nem születő gyermekek hangját tolmácsolva. (A háttorzongató jelenet Szikora János rendezésében elkerül minden komikumot.) És miért pont halak? Sok kultúrában – elsősorban a mediterrán népeknél – a hal a termékenység jelképe. Régen úgy gondolták, hogy ezek a víz alatt élő állatok sosem alszanak, ezért az örök élet szimbólumává is váltak. A meg nem halás jelképét olajban kisütni pedig egyet jelent a meg nem születéssel. Azt hiszem, nem kell magyarázat hozzá, hogy az Opera miért épp ezt a művet tűzi műsorára a felsorolt halas operák közül május 27-től. Mindenképp érdemes megnézni, de halreceptet azért ne a dajkától kérjenek. ○

○ Xerxes, 2009 - Fodor Gabriella | Fotó: Csillag Pál

○ Balaban Cristina, Rácz Rita, Majoros Balázs, Horváth István, Sawatzki Aglaja, Darab Dénes, Kekalo Iurii, Rónai András, Schöck Atala, Cser Krisztián, Bakó-Pisla Artemisz és az Opera Énekkara
Fotó: Berecz Valter

Eljött végre

Oratóriumból operaszínpadi produkció? Mindez nem lehetetlen vállalkozás, gondoljunk csak a *János- és Máté-passió* adaptációjára. Ezúttal Händel egyik legnépszerűbb műve, a *Messziás* mintegy képi sorozatként bontakozott ki, remélhetőleg ezzel több teret nyerve a vizualitás felől érkezők körében.

„A Opera Énekkar nem hagyományos bارسonyruhában állt színpadra, hanem változatos jelmezben, banktisztviselőnek, légitűtő-kísérőnek, takarítónőnek, katonának vagy épp biztonsági őrnek öltözve, és a folytonos mozgás mellett nagyszerűen, árnyalatokban gazdagon, átéléssel énekelt a

Megváltóra való várakozásról, szeplőtelen fogantatásról, születésről, szenvedéstörténetről és megváltásról. Emlékezetes pillanatokot szerzett az alt és a basszus szólista (Schöck Atala, Cser Krisztián).”
(balázs, *Szabad Föld*)

„A *Messziás* szövegkönyve gyakorlatilag nem tartalmaz narratív vagy dramaturgikus elemeket, nem találni benne elbeszélést vagy színpadi párbeszédet. Ezt tükrözve a rendező, Anger Ferenc, valamint alkotótársai egy hagyományos történet nélküli, kézzelfogható konfliktust nélkülöző jelenetsort állítottak színpadra. (...) Fontos megjegyezni, hogy a címben szereplő *Messziást* senki sem testesítette meg. Az oratórium második részében nyolc szólótáncos kapcsolódott be a színpadi produkcióba: mind a négy énekes szólistát két-két táncos alteregó kísérte innentől kezdve (koreográfus: Venekei Marianna). A legmeghatározóbb vizuális médium azonban mégiscsak az énekkar volt – a kóristák olyan térformákba rendeződtek, amelyeket

már sokszor láthattunk más előadásokon, mégis kifejezőnek bizonyultak. A rendezés – a látvány és az emberi testek jelentése révén – végül kirajzolt egy mélyebb narratívát. (...) Az előadás egyik dimenziója, az énekelt szöveg valóban emlékezetes művészi teljesítménnyel szolgált. Ebben a produkcióban magyarul énekelték az oratóriumot – ritka esemény az elmúlt évtizedekben –, ugyanis Nadasdy Ádám új énekelhető fordítást készített Händel művéhez. Énekes szólistaként Rácz Rita (szoprán), Schöck Atala (alt), Horváth István (tenor), valamint Cser Krisztián (basszus) lépett színpadra. Schöck Atala és Cser Krisztián vokális teljesítményét éreztem meggyőzőbbnek.”
(Merényi Péter, *Revizoronline.com*)

JÁTÉK

Folytatódik az *Opera Magazin* nyereményjátéka. A megfejtéseket 2020. április 15-ig várjuk a jatek@opera.hu e-mail címre. Az alábbi kérdések mindegyikére helyesen válaszolóik között 5 db páros belépőt sorsolunk ki a *Manon Lescaut* április-májusi előadásaira. A nyerteseket e-mailben értesítjük, a névsort és a megfejtéseket a következő lapszámban olvashatják.

1. **Melyik történelmi alak** szerepében debütált az Operaházban Balga Gabriella, a 2019/20-as évad Kamaraénekeseké?
2. **Milyen különleges fém**et alkalmaztak a kuvaitvárosi kulturális központ bevonatánál?
3. **Melyik zeneszerzőhöz** kötik a francia operai hagyomány kezdetét?
4. **Hányadik évadát** tölti a társulatnál a Magyar Nemzeti Balett Kamaraművésze, Majoros Balázs?
5. **Milyen fát részesít előnyben** Préda László a karmesteri pálcák készítésénél?

Előző számunk megfejtései: 1. A tökéletesség szédítő ereje; 2. Nadasdy Ádám; 3. verbunkos; 4. édesanyja; 5. cseleszta
A téli lap nyertesei: Bede János, Faragó Péter György, Péter András Ede, Szabó Mária, Szabó Zoé Júlia
A részletes Játékszabályzat a www.opera.hu/tajekoztatok oldalon olvasható.

„Számomra fontos a csend”

Szerző: Szabó Z. Levente

Zenetagozatos általános iskolába járt, tagja volt az énekkarnak, a lánya balettnövendék. Amikor megkerestük, első reakciója mégis az volt, biztosan érdekes-e, amit ő mond, mert az opera, mint műfaj távol áll tőle. Végül mégis beszélgettünk Epres Panni modellel az Operaházról, a *csendről*, a *színpadról* és a *családról*.

Fotó: Emmer László, Forrás: Képmás Magazin

Mi jut eszébe az Operaházról?

Természetesen a balett, hiszen Barka, a lányunk évek óta balettozik, szerepelt *A diótörőben*, amit persze megnéztünk a családdal. De magától értetődő, hogy az opera szóról elsődlegesen maga a – számomra nehéz – műfaj jut eszembe. Talán ezért nem könnyű tömegeket operarajongóvá tenni.

Mi lehet ennek az oka?

Gyerekként énekkarban énekeltem, sokat jártunk színházba. Egész biztos, hogy elvittek a szüleim operaelőadásra is, mert emlékszem rá, de valójában nem a darabra, hanem az épületre. Most is szoktunk könnyűzenei koncertekre járni a családommal, azonban nekem nagyon fontos a csend. Az autóban és itthon sem szól semmi a háttérben.

Barka mégis találkozott a balettel.

Hogyan?

Az óvodájában – ahová háromévesen került – volt oktatás, amin ő is szeretett volna részt venni. Csak hogy először azt mondták, kizárólag a középsősök és a nagyobbak mehetnek, de annyira eltökélt volt, hogy fél év után neki is megengedték. Valójában az egész amolyan ugri-bugri jelleggel zajlott, Hello Kitty-érezsként, és Barka négyévesen kijelentette, a többiek ezt elviccellik, ő azonban szeretné komolyan csinálni. Így kerestünk egy oktatót. Az első balettmestere Gyarmati Zsófia lett, aki éppen szülei szabadságon volt, de tartott órákat kicsiknek. Később ő ajánlotta Balogh Orsolyát, aki fantasztikusan bánik a gyerekekkel. A következő lépés pedig az volt, hogy Barka jelentkezett az Opera balettkisiskolájába, a Magyar Nemzeti Balettintézetbe – és felvették.

Vagyis a négyéves kori elhatározás tényleg komoly volt. Ön korábban úgy nyilatkozott, hebrencs, fiús gyerek volt.

Barka biztosan nem tölem örökölte ezt a komolyságot, hanem a férjemtől, Tibortól (Benedek Tibor háromszoros olimpiai bajnok vízilabdázó – a szerk.). Másrészt nem vagyunk átlagos foglalkozású család. Tibor nagypapája is színész volt, édesapja is az, és szerintem arra is komoly szereplésként lehet tekinteni, ha valakinek úszónadrágban kell tennie a dolgát, több ezer ember előtt. Mindenki elhivatottan végzi a feladatát, és a gyerekek is abban nőttek föl, hogy amibe belekezdnek, azt komolyan kell csinálni, nem lehet semmit félvállról venni. A balett kemény dolog, szerencsére Barka imádja a színpadot.

A nagypapája is látta?

Természetesen, és azt mondja, Barka színpadra született. Ez az elismerés láthatóan a lányomnak is jól esik.

A ritmus, a pontosság, a fegyelem, a koncentráció természetes része a modellek életének is. Jól gondolom?

Igen, és ez a fajta fegyelmezetttség bennem is megvan. Ha van feladatom, akkor azt a lehető legjobban akarom megoldani, elvégezni, de nem törekszem arra, hogy több és több munkát kapjak. Sokszor tudok nemet mondani azal az indokkal, hogy nekem erre nincs időm. Bármilyen, szakmával kapcsolatos dolgot félreteszek például azért, hogy a gyerekeimnek segítsék a tanulásban. Az én életemben a legfontosabb dolog, amire mindig van idő, az a család. A róluk való gondoskodás áll a középpontban. ○

ERKEL

ERKEL SZÍNHÁZ
ERKEL THEATRE

2019 20

MÁRCIUS

ÁPRILIS

MÁJUS

KERESZTÉNY ÉVAD

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL SZÍNHÁZ

2020. március 1.	Aida <i>Giuseppe Verdi</i>
2020. március 1.	Olasz nő Algírban <i>Gioachino Rossini</i>
2020. március 6., 7., 8., 11., 12.	LAURENCIA <i>MICHAEL MESSERER / ALEXANDER KREIN</i>
2020. március 13., 15., 20., 22.	Bánk bán <i>Erkel Ferenc</i>
2020. március 14., 18., 19., 21., 22., 28.	Sylvia <i>Seregi László / Léo Delibes</i>
2020. március 16.	Ybl206
2020. március 25., 27., 29., április 4.	Carmen <i>Georges Bizet</i>
2020. március 26., 28., 29., április 5.	Parasztbecsület / Bajazzók <i>Pietro Mascagni; Ruggero Leoncavallo</i>
2020. április 9., 11.	Máté-passió <i>Johann Sebastian Bach – Felix Mendelssohn-Bartholdy</i>
2020. április 10., 13., 16., 19., május 28., 30.	PARSIFAL <i>RICHARD WAGNER</i>
2020. április 12., 17.	Messa di Gloria; Parasztbecsület <i>Pietro Mascagni</i>
2020. április 18., 22., 24., május 2.	Az álarcosbál <i>Giuseppe Verdi</i>
2020. április 23., 25., 30., május 3.	Manon Lescaut <i>Giacomo Puccini</i>
2020. április 25.	Mesélő Muzsika – Hangzó Világ-Hangzó Zene (koncert)
2020. április 26.	Szörényi75 – István, a király <i>Szörényi Levente – Bródy János</i>
2020. május 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9.	SZÖKTETÉS A SZERÁJBÓL <i>WOLFGANG AMADEUS MOZART</i>
2020. május 10.	VI. Nagy Iván Nemzetközi Balettgála
2020. május 15.	Tékozló fiúk – Debussy és Britten kereszténysége
2020. május 16., 18., 21., 24., 29.	DON CARLOS <i>GIUSEPPE VERDI</i>
2020. május 17.	Dalárnap 2020
2020. május 17., 20.	Messiás <i>Georg Friedrich Händel – Wolfgang Amadeus Mozart</i>
2020. május 19., 22., 27., 31.	A kármeliták <i>Francis Poulenc</i>
2020. május 23.	Salome <i>Richard Strauss</i>
2020. május 25.	Tannhäuser <i>Richard Wagner</i>

EIFFEL MŰHELYHÁZ

2020. március 22., 24., 26., április 2.	A kairói lúd, avagy A rászedett vőlegény <i>Wolfgang Amadeus Mozart</i>
2020. március 23., 25., május 26., 28.	A MESTER ÉS MARGARITA <i>GYÖNGYÖSI LEVENTE</i>
2020. március 27., 30., 31., április 1., 4.	Tavaszi tekeres (VIII. Henrik feleségei; A színigazgató; A telefon)
2020. március 28.	Gyöngyhalászok – A Szentpétervári Kamaraopera vendéglőadása <i>Georges Bizet</i>
2020. március 29.	Faust – A Szentpétervári Kamaraopera vendéglőadása <i>Charles Gounod</i>
2020. április 3., 4., 5., 10., 11., 12., 13., május 13., 14., 18.	AZ ARANYMŰVES BOLTJA <i>KAROL JÓZSEF WOJTYŁA</i>
2020. április 5., 6., 7., 8., 14., 15.	KFM (Bedroom Folk; 5 tangó; Petite Mort; Hat tánc) <i>S. Eyal / G. Behar / O. Lichtik; H. van Manen / A. Piazzolla; J. Kylián / W. A. Mozart</i>
2020. április 9.	A passió – filmvetítés <i>Mel Gibson</i>
2020. április 16.	WORLD VOICE DAY 2020 – A Hang Világnapja
2020. április 17., 18., 19., 24., 25., 26.	OFF POINTE <i>VENEKEI M. / I. STRAVINSKY; S. EYAL / G. BEHAR / O. LICHTIK; H. VAN MANEN / I. STRAVINSKY</i>
2020. április 29.	Tánc Világnapja – nyílt nap az Eiffel Műhelyházban
2020. május 1., 2., 3., 7., 8., 9.	Limitless (Sylvia Pas de Deux; Téma és variációk; A tökéletesség szédítő ereje – The Vertiginous Thrill of Exactitude; Etűdök) <i>G. Balanchine / L. Delibes; G. Balanchine / P. I. Csajkovszkij; W. Forsythe / F. Schubert; H. Lander / C. Czerny / K. Rüssager</i>
2020. május 2., 9., 16., 23., 30.	János vitézke – Interaktív gyermekelőadás Kacsóh Pongrác: János vitéz című daljátéka alapján
2020. május 4.	WE LOVE EIFFEL!
2020. május 15., 16., 17., 20., 21., 23.	KREOL, KREÁL (KREOL MISE; A MI KARÁCSONYUNK; JOYFUL!) <i>VELEKEIL. / A. RAMÍREZ; VINCZE B. / A. RAMÍREZ; SARKISSOVA K. / ANIMAL CANNIBALS</i>
2020. május 16.	Feketeházy János178 – Nyílt nap az Eiffel Műhelyházban
2020. május 22., 24., 29.	KERESZTKANTÁTÁK <i>JOHANN SEBASTIAN BACH</i>
2020. május 24.	Énekkari művészek minifesztiválja 2020 – Szakrális énekkari ária- és daldélután
2020. május 27., 31.	Az árnyék nélküli asszony <i>Richard Strauss</i>
2020. május 30.	Stiffelio <i>Giuseppe Verdi</i>
2020. május 31.	Pünkösdi ünnepi ökumenikus istentisztelet

KELETI PÁLYAUDVAR – LOTZ-TEREM

2020. március 21. **Bach Mindenkinnek**

II. JÁNOS PÁL PÁPA TÉR – M4 METRÓÁLLOMÁS

2020. március 21. **Bach Mindenkinnek**

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

2019 20

MÁRCIUS

ÁPRILIS

MÁJUS

KERESZTÉNY ÉVAD

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

A FRANCIA MÚZSA SZEZONJA

20
20
21

Hoffmann meséi

LÁSZLÓ BOLDIZSÁR OPERAÉNEKES KOLONITS KLÁRA OPERAÉNEKES

CACTI | SALOME | POPPEA MEGKORONÁZÁSA | A KÉPZELT BETEG, AVAGY ŐFELSÉGE KOMÉDIÁSA | VÁSOTT KÖLYKÖK | FIDELIO | ISTVÁN KIRÁLY
SIMONA NÉNI | A CREMONAI HEGEDŰS | PÁRIZS LÁNGJAI | DON JUAN | HOFFMANN MESÉI | AZ EZRED LÁNYA | FANTASIO / FORTUNIO
PELLÉAS ÉS MÉLISANDE | ANDREA CHÉNIER | FIGARO³ | AZ ÚRHATNÁM POLGÁR | CARMEN

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL
ERKEL SZÍNHÁZ
ERKEL THEATRE

EIFFEL
EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS